

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 3
Mars
1951.
Pris 75 öre

STOCKHOLM**Bengtssons Litografiska**

23 22 20 Sveavägen 90, Stockholm 23 22 20
MODERNT OFFSETTRYCKERI

Reinholds goda bröd

Birkagatan 28, Sveavägen 45
Götgatan 96, Nytorpgatan 38
Saltsjöbanan, Slussen

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
säljas. Koksgrutor, Järmbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o

Timmermaåtgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan
undvara. Skydda Eder själv och Edra
barn genom inträde i ortens
erkända sjukkasse

**STOCKHOLMS LÄNS
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA**

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

**BORAS och SÖDRA
ÄLVSBOGSLÄN**

Aktiebolaget

Marks Jacquardväveri

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08.

Tillverkar:

Möbeltyger, Duchatelltäcken, Gardiner
och Draperivaror i såväl
bomull som konstsilke

**BORAS och SÖDRA
ÄLVSBOGSLÄN****Aktiebolaget
Ludvig Anderson**

KASTHALLS MATTFABRIK
KINNA

AB BREDIN & C:o — KINNA

Värme- och Sanitära anläggningar
utföras fackmässigt under garanti

— Telefon 323 —

RESERVERAD ANNONSPLATS

HALMSTAD

AB Halmstads Murbruksfabrik
har

1) stora grusfyndigheter med förstklassigt
material, 2) Hallands största och moder-
naste sorteringsfabrik, 3) en kapacitet av
c:a 30 kbm. per tim., 4) marknadens bil-
ligaste priser, vilket borgar för säkra och
förstklassiga leveranser såsom t.ex. till
nybyggnaderna vid Malcus Verkstäder,
Halmstads Järnverk och Nordiska Ma-
skinfil, där stora fordringar ställs
på materialet.

Fabriken vid Wapnö Grustäkt, där även
en tidsenlig cementvarufabrik är uppförd
Tel. 2143, 2849

HOLMS

är stans bosättningsaffär
som har allt i husgeråd, glas,
porslin, keramik, slöjdvaror
och borstar.

Ni får kvalitetsvaror till låga
priser när Ni köper hos

Chr. Holms vid Lilla Torg

JÖNKÖPING

AB Abrahamssons Snickerifabrik
Smålands Taberg
Tel. 77, 277

Tillverkar byggnadssnickerier
och levererar trävaror

**June-Munktell
Marinmotor**

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Teleg.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897

RESERVERAD ANNONSPLATS

MALMÖ

Ät varje dag —

Andersson's

Kött-, Fläsk- o.
Charkuterivaror

O. NORMANNS FRÖHANDEL

Etabl. 1885

Skomakargat. 4. Tel. 201 78, 781 54

Postgiro 14009

SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsåkers Travbana Sunde-
vall, travtävlingar c:a 30 söndagar under
Mars—Oktober 1951. Totalisator.

631 88 Pressrummet
Tel. Kontoret 4270 — Banmäst. 5300

Produktiv socialvård är samhällsekonomi

Förebyggande åtgärder · God sjukvård · Varaktig eftervård · Effektiv arbetsvård

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND, STOCKHOLM

har 136 lokalföreningar i landet och är Nordens största organisation för partiellt arbetsföra

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

14:e årgången

Utkommer varje månad

Ansvarig utgivare: Einar Hiller.
 Redaktör: Sixten Hammarberg.
 Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.
 Annonsspriser: 1/1 sid. 275:—,
 1/2 sid. 140:—, 1/4 sid. 75:—,
 småannonser 65 öre pr mm.
 Prenumerationspriser: helt år 8:—,
 halvt år 4:50

Kontrollmärke,
lagligen skyddat

Huvudredaktionen i Stockholm:
 Kocksgatan 15, Stockholm 4.
 Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
 Postgiro nr 95 00 11.

Lokalredaktionen i Malmö:
 Kamregatan 3. Tel. 753 44.
 Postgiro nr 95 00 65.

Socialvård i världspolitisk skugga

Tidsutvecklingen tenderar att ställa de världspolitiska perspektiven helt i förgrunden. Press och radio ger oss dagliga påminnelser om det kalla kriget och motsättningarna mellan nationerna. Kommentarer kring årets statsverksproposition och remissdebatten i riksdagen gick också helt i det kalla världspolitiska klimatets tecken. Remissdebattens första dag samlade helt intresset omkring deklarationerna om försvars- och utrikesfrågorna. Först på den andra dagens afton, då åhörarläktarna i riksdagshuset var nästan tomma och radiomännens högtalare och inspelningsmaskiner packats ned, kom socialministern med en redogörelse från sitt departement, bl. a. om bostadssituationen. Denna i och för sig högst intressanta redogörelse kom helt i skuggan av de storpolitiska frågor, som tidigare debatterats. Denna ögonblicksbild från riksdagsarbetet kan tjäna som utgångspunkt för en kortare analys av några inrikesfrågor, som närmast hör hemma inom socialvården.

Tidens bistra allvar gör att statens budget helt går i den stränga besparingens tecken. Man skär ned och drar in på anslag och utgifter och söker med slagruta efter nya områden, som kan ge inkomster. Socialreformerna får i stort sett, om än knappt, de anslag som måste till. Men något utrymme för utvidgningar och förbättringar av reformerna vill man knappast släppa till i dagens läge. Det måste bli en noggrann avvägning mellan de olika huvudtitlarnas anslagsposter, en sträng gallring bland nödvändiga och absolut nödvändiga anslag och utgifter för statsverket. Rent generellt kan man säga, att det är högst betänkligt att socialvården nu måste bindas av alltför stränga ekonomiska direk-

tiv. Vår socialvård har nu hunnit till en viss mognad. Man har fått erfarenheter av hur reformerna fungera i praktiken, och man kan klarare se var förbättringar och kompletteringar bör sättas in. Som exempel kan nämnas folkpensioneringslagen. Inom denna lag ha vi en särskild hjälpform, sjukbidrag, som i synnerhet är tillämplig på lungsjuka. De praktiska erfarenheterna av den sistnämnda hjälpformen visa, att vissa kategorier av lungsjuka på grund av nu gällande bestämmelser i lagen utestängas från den hjälp de reellt borde vara berättigade till. En motion om ändring till årets riksdag i denna fråga — motionen refereras på annan plats i detta nummer — är alltför livsviktig för många människor för att stoppas undan på obestämd tid hos någon kommitté eller begravas på annat sätt.

När det gäller fortsatt utbyggnad av arbetsvården ha vi ju bl. a. ett riksdagsbeslut från höstriksdagen 1950 att hoppas på. Beslutet gäller medel till arbetsträningsverkstäder m. m. samt anslag till speciella arbetsvårds-kliniker i Stockholm och Göteborg. Man får åtminstone hoppas att inte anslagen till arbetsvården naggas alltför kraftigt i kanterna av de besparingssakkunniga. Här gäller ju i korthet att genom en förnuftig arbetsvård få bort människor från understödsloggare och dyrbara vårdplatser till arbete och försörjning i produktivt näringsliv. Hur man än plockar med statistik, nationalekonomi och besparingsprinciper blir resultatet som förste byråinspektör Nils Ström säger i sin artikel i detta nummer om fortsatt utbyggnad av arbetsvården: "Vi ha helt enkelt inte råd att låta bli!"

Sixten Hammarberg.

Luckor i folkpensioneringslagen till hinder för tbc-sjuka

Ändringar i lagen ger smidigare anpassning till lungsjukas situation —
motion till årets riksdag.

Folkpensioneringslagen av år 1946 innehåller även en bestämmelse om sjukbidrag, en pensionsform som bl. a. äger tillämpning på lungsjuka. För att erhålla sådant sjukbidrag fordras liksom vid invalidpension höggradig nedsättning av arbetsförmågan. Men till skillnad mot vad som gäller för invalidpensionen skall denna nedsättning icke anses varaktig. Bestämmelsen om sjukbidrag har hittills i betydande utsträckning tillämpats på lungtuberkulösa. Lagen förutsätter, att sjukdomen skall antagas vara bestående under minst ett år framåt, och den som skall erhålla sjukbidrag enligt nu gällande bestämmelser måste ha varit sjuk oavbrutet under minst ett år. Denna bestämmelse motiveras främst med att risk skulle föreligga för att sjukbidraget annars i viss mån skulle tjänstgöra som en sjukförsäkring vid sidan av den allmänna sjukförsäkringen. På grund av bl. a. uppskov med allmänna sjukförsäkringens genomförande — sjukbidraget avsåg nämligen ursprungligen att täcka den lucka som kunde uppstå mellan den tidsbegränsade allmänna sjukförsäkringen och invalidpensionen — har vissa friktioner uppstått. Den praktiska erfarenheten har visat, att sjukbidraget — såsom lagtexten nu lyder — inte kunnat erhållas av lungsjuka, som reellt varit i behov av denna förmån. Motionärerna — förbundsordföranden i De lungsjukas riksförbund, riksdagsman Sigfrid Jonsson och riksdagsman K. J. Andersson — påpekar att alla långvarigt sjuka, som inte är med i sjukkasse, under första sjukdomsåret endast har fattigvården som hjälpform. Detta måste vara en allvarlig brist i vårt numera ganska välordnade socialförsäkringssystem. Motionärerna framhåller vidare att även sedan allmänna sjukförsäkringen genomförts, skulle bestämmelsen om att arbetsoförmågan måste ha varit nedsatt oavbrutet under ett år medföra svårigheter. En person som är sjuk under en längre tid — kanske över ett år — men i flera icke årslånga perioder skulle icke vara berättigad till sjukbidrag, men dessutom genom tidsbegränsningen gå miste om sitt sjukkasseunderstöd. Särskilt lungtuberkulösa komma att utestängas. Om det anses att tidsbestämmelsen bakåt som villkor för sjukbidrag skall bibehållas, bör därför ordet "oavbrutet" slopas och lagtexten ändras med hänsyn till prak-

Riksdagsman Sigfrid Jonsson.

tiska erfarenheter och behov, framhåller motionärerna bl. a.

Denna för landets tuberkulösa så viktiga motion, som nu lagts fram för 1951 års riksdag, återge vi här nedan in extenso:

Motion nr 18 till 1951 års riksdag

1946 års folkpensioneringslag innehåller en helt ny pensionsform, benämnd sjukbidrag. I 3:e §:s 3:e mom. anges de krav, som måste uppfyllas, om sjukbidrag skall kunna utgå. Liksom vid invalidpension fordras höggradig nedsättning av arbetsförmågan, som däremot vid sjukbidrag inte behöver anses varaktig, men skall antagas bli bestående ytterligare avsevärd tid. Pensionsstyrelsen tolkar uttrycket "avsevärd tid" i enlighet med socialvårdskommitténs intentioner, d. v. s. i allmänhet minst ett år.

Vid sjukbidrag tillkommer emellertid någonting, som saknas vid invalidpension, nämligen att den höggradiga nedsättningen av arbetsförmågan redan måste ha varit oavbrutet bestående minst ett år. Socialvårdskommittén motiverade främst denna bestämmelse med att framhålla den risk som fanns, att sjukbidraget annars skulle komma att i viss mån tjänstgöra som en sjukförsäkring vid sidan om den allmänna sjukförsäkringen. Dessutom ansågs det ofta svårt att kunna bedöma den sannolika tiden för nedsättningen av arbetsförmågan, innan denna varit bestående viss tid.

Sjukbidraget avsåg att täcka den lucka, som kunde uppstå mellan den tidsbegränsade allmänna sjukförsäkringen och invalidpensionen. Detta syfte skulle också i huvudsak ha nåtts, om sjukförsäkringen kunnat genomföras. Höstrikdagen 1950 tvangs emellertid av rådande statsfinansiella skäl att uppskjuta sjukförsäkringsreformen på obestämd tid.

Ur statsverkspropositionen för år 1951

som i år går i besparingens tecken och med den allmänna världssituationen som bakgrund framgår här några poster av större intresse för tuberkulosvård och socialmedicin.

Social upplysningsfilm.

Kommittén för socialupplysningsfilm, som fr. o. m. den 1 jan. 1951 handhar hand om frågor om social upplysning genom filmförevisning har hemställt om ett oförändrat anslag, d. v. s. i likhet med budgetåret 1950/51 ett belopp av 75.000 kr. När kommittén tillträdde sitt uppdrag förelågo tre filmer färdiga nämligen "Vi ska ha ett barn" (om samhällets stöd åt mor och barn vid havandeskap och barnsörd samt om de abortförebyggande åtgärderna), "Vi vill ha arbete" (om de partiellt arbetslösa) och "Väg ur en kris" (med ämne från bostadspolitikens område). Under 1950 har ytterligare fyra filmer tillkommit bl. a. "Folkhälsans detektiver" (med en redogörelse om Folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning) och "Att vara sjuksköterska" (om sjuksköterskeyrkets utbildnings- och arbetsförhållanden). Med hänvisning till att en film om åldringvård är under utarbetande, vartill medel redan finnes disponibla, föreslår chefen för Socialdepartementet att med hänsyn till nu rådande förhållanden ett belopp av 30.000 kronor anvisas för det nya budgetåret.

Upplysning om arbetarskydd

får ett anslag av 80.000 kr. under beteckningen "undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område". I anslutning härtill föreslår också chefen för Socialdepartementet att ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen skall utgå med 10.000 kr.

Dispensärverksamhet och skärmbildsundersökning.

Till understödjande av dispensärverksamhet anvisas för budgetåret ett anslag av 1.370.000 kr. och för allmän skärmbildsundersökning (lokala undersökningar) kr. 525.000. För allmän skärmbildsundersökning (Medicinalstyrelsens skärmbildscentral) anvisas kr. 254.000.

Anstalter för lungtuberkulos och folksanatorier.

Till bidrag för driften av anstalter för lungtuberkulos anvisas ett anslag av 4.800.000 kr. och för samma ändamål erhåller folksanatorierna 697.000 kr. För diverse byggnadsarbeten vid folksanatorierna anvisas 228.000 kr.

Bidrag till viss ambulatorisk behandling för tuberkulösa.

Bidrag för ambulatorisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter föreslås utgå med 500.000 kr. och för behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten 75.000 kr.

I detta förändrade läge framstår kravet på att den nedsatta arbetsförmågan vid sjukbidragets beviljande redan måste oavbrutet ha bestått under minst ett år såsom mindre motiverat. Bestämmelsen innebär att alla långvarigt sjuka, som inte äro medlemmar i sjukförsäkring och som inte uppfylla det varaktighetskrav, som annars hade berättigat dem till invalidpension, men väl kraven för sjukbidrag, under sina första sjukdomsår endast har fattigvården att vända sig till. Detta måste betecknas som en allvarlig brist i vårt annars numera ganska välordnade socialförsäkringsväsende.

Det bör därför enligt vår uppfattning övervägas, om inte 3:e §:s 3:e mom. i pensionslagen bör ändras så att sjukbidrag skall kunna utgå omedelbart, sedan läkare konstaterat en sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan, som i 3:e §:s 2:a mom. sägs, och vilken tillika kan anses komma att bli bestående minst ett år.

Även sedan den allmänna sjukförsäkringen genomförts, skulle pensionslagens nuvarande utformning orsaka, att sjukförsäkringen och sjukbidraget i vissa fall ej skulle komplettera varandra såsom avsett. Anledningen härtill torde främst vara, att den höggradiga nedsättningen av arbetsförmågan ej endast måste ha varit bestående ett år utan även oavbrutet bestående denna tid. Härigenom kan en person, som varit sjuk i flera kortare perioder, genom tidsbegränsningen gå miste om sitt sjukasseunderstöd utan att samtidigt uppfylla kvalifikationerna för erhållande av sjukbidrag. Det har t. o. m. förekommit fall, då en person först varit sjuk över ett år, därefter arbetat en kort tid och så åter insjuknat. Läkaren har då inte ansett sig kunna tillstyrka sjukbidrag på grund av lagparagrafen om den oavbrutna sjuktiden. Särskilt de som lida av lungtuberkulos skulle genom sin sjukdoms art ofta på detta sätt hänvisas till socialhjälp.

Om skäl anses föreligga att bibehålla tidsbestämmelsen bakåt som villkor för sjukbidrag, bör därför undersökas möjligheten att slopa ordet "oavbrutet" i 3:e §:s 3:e mom.

Med åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa, att riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering fr. o. m. den 1 juli 1951 skall ha ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

3 §.

1 mom. Rätt till	-----	sextiosju år.
2 mom. För tid	-----	saknar ledsyn.
3 mom. Har sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan som i 2 mom. sägs varit oavbrutet bestående minst ett år och kan den, utan att anses varaktig, antagas bliva bestående ytterligare avsevärd tid, skall därunder utgå folkpension i form av sjukbidrag.	3 mom. Kan sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan som i 2 mom. sägs, utan att anses varaktig, antagas bliva bestående minst ett år, skall därunder utgå folkpension i form av sjukbidrag.	
4 mom. Änka, som	-----	femtiofem år.

Stockholm i januari 1951

Sigfrid Jonsson
Järvsand

John Andersson
Alfredshem

Det går framåt trots allt!

Förste byråinspektör Nils Ström

Trots att vi dagligen i pressen konfronteras med besparingsförslag, vilka i många fall hårt skulle drabba de socialpolitiska framstegen som gjorts under de senare åren om de genomförs, ha vi kunnat notera ett litet framsteg på det sociala området. Den proposition som socialministern framlagt till 1950 års riksdag angående åtgärder för arbetsvård åt partiellt arbetsföra har nämligen enhälligt bifallits av 1950 års höstriksdag.

Propositionen bygger på de förslag som framlagts av kommittén för partiellt arbetsföra, närmast förslagen i kommitténs slutbetänkande, som avlämnades för cirka två år sedan. I propositionen har socialministern föreslagit vidgade hjälpåtgärder åt partiellt arbetsföra. En del av dessa åtgärder äro nya till sin karaktär, andra innebära en utbyggnad av redan pågående verksamhet. Till de helt nya får man räkna de två klinikerna som skola inrättas vid Karolinska sjukhuset i Stockholm och i Göteborg, avsedda för kvalificerad arbetsprövning och forskningsverksamhet rörande bl. a. metoderna för arbetsträning. Vidare skall statsbidrag kunna utgå till företag, som organisera särskilda avdelningar för sysselsättande av mera höggradigt partiellt arbetsföra, samt till landsting, kommuner m. fl., som uppätta träningsverkstäder och arbetscentraler för partiellt arbetsföra. Den vidgade verksamheten avser främst arbetsmarknadsstyrelsens möjligheter att lämna bidrag till yrkesutbildning. Såsom en nyhet kan således, nämnas, att arbetsmarknadsstyrelsen skall kunna få möjligheter att lämna bidrag till korrespondenskurser i yrkesutbildande syfte samt att utbildningsfältet i övrigt väsentligt utvidgas.

Några synpunkter på det av riksdagen bifallna förslaget till effektivare arbetsvård av förste byråinspektör NILS STRÖM

Det kan måhända vara av särskilt intresse att dröja något litet vid de nya klinikerna i Stockholm och Göteborg. Vilket ändamål skola de tjäna och hur skola de arbeta? Först måste då den reservationen göras, att man inte på förhand kan ange huru dessa kliniker i detalj komma att arbeta. Verksamheten kommer i mycket hög grad att anpassas efter de erfarenheter som under hand erhållas. Verksamheten är att betecknas som försöksverksamhet. Tanken är emellertid, att klinikerna skola tjäna två syften. Dels skall där omhändertagas och tillrättaläggas de svårare arbetsvårdsfallen dels bedrivs forskningsverksamhet, vars resultat skall komma övriga träningsverkstäder i landet tillgodo. Man kan nog våga hoppas på att dessa forskningscentraler komma att bli av stor betydelse för hela arbetsvårdsverksamhetens inriktning. Genom samarbete med den medicinska, psykologiska och tekniska expertisen som vårt land förfogar över bör det vara möjligt att kunna nå långt på detta område. Man vågar till och med leka med tanken, att vi skulle kunna nå så långt att vi skulle få något att ge andra länder. Klinikernas ställning i arbetsvårdssystemet skulle emellertid bli följande. Till dessa skulle remitteras mera svårbedömbara arbetsvårdsfall från sjukhus och arbetsvårdsorgan eller från de träningsverkstäder och arbetscentraler, som förutsätts växa upp runt om i landet. Vid arbetsklinikerna komma arbetshindrens art att klarläggas samt förutsättningarna för den fortsatta behandlingen, vare sig det kommer att gälla fortsatt arbetsträning vid träningsverkstäderna, medicinsk behandling eller yrkesutbildning. Genom analyser från

fall till fall samlas så småningom erfarenhetsmaterial som skall komma hela verksamheten tillgodo.

Behöver vi sådana arbetskliniker, kan man fråga sig. frågan måste naturligtvis besvaras från den synpunkten att man först gör klart för sig vad man vill på detta område. Vill man tillvarataga de partiellt arbetsföras arbetskraft, så torde man också kunna besvara frågan med ja. Vi saknar i stort sett material för och erfarenheter av huru en effektivt upplagd arbetsprövning och arbetsträning lämpligen skall bedrivas. Arbetsprövning och arbetsträning å andra sidan äro absolut nödvändiga i många fall. Det vitsordas dagligen från arbetsförmedlingens arbetsvårdstjänstemän, att bristen på möjligheter till arbetsprövning och arbetsträning gör sig ytterst kännbar i deras arbete. Även om konjunkturerna äro goda och bristen på arbetskraft hur stor som helst, är det svårt att placera vissa partiellt arbetsföra. Man vet ingenting om dem. Man vet inte vad de duger till. Man har ingenting att föreslå, som kan passa, även om det finns uppsjö på arbetstillfällen. Arbetsgivaren vet heller ingenting om den sökande. Han gör sig ofta inte tid att ägna så mycken kraft åt en inplacering av en partiellt arbetsför i sitt företag som skulle vara behöfligt. Därtill kommer den kanske viktigaste synpunkten. Det gäller att hos den partiellt arbetsföre själv skapa tilltro och tillförsikt till sin egen förmåga. Misslyckande några gånger vid en direkt placering på öppna marknaden gör, att han mister sin självförtroende och att han inte vågar ge sig på ett arbete, även om han rent objektivt sett borde kunna utföra det. Genom prövning och träning får han en succesiv tillvänjning till arbete överhuvudtaget och en bättre tilltro till sig själv. Han får veta vad han kan och vad han orkar med.

De arbetscentraler och träningsverkstäder som man hoppas skall komma till stånd ute på olika platser i landet genom kommunernas och landstingens försorg skola fylla en dubbel uppgift i arbetsvårdssammanhanget. Dels skall där ges möjligheter till arbetsprövning och arbetsträning dels möjligheter till sysselsättning för mera svårt handlicappade som icke omedelbart kunna placeras i öppna marknaden. Såväl arbete på själva verkstaden som hemarbete skall därvid ifrågakomma. Meningen är således att dessa arbetscentraler skola tillhandahålla och distribuera jämväl hemarbete.

När man talar om angelägenheten av att tillvarataga de partiellt arbetsföras arbetskraft, är det alltid frästande att lägga nationalekonomiska synpunkter på frågan. Man kan exempelvis göra det tankeexperimentet att det årliga tillskottet av nya invalidpensionärer genom arbetsvårdsåtgärder hålles nere med 10.000, en

siffra som icke på något sätt behöver vara det osannolika resultatet av de gjorda arbetsvårdsinsatserna. Vad detta betyder i sparade sociala utgifter är lätt att räkna ut. Därtill kommer det produktiva tillskottet av den i produktionen insatta arbetskraften. Man har räknat med att varje arbetare som tillföres industrin presterar en produktion, vars försäljningsvärde varierar mellan 15—40.000 kronor per år. Om vi räknar de till produktionen räddade partiellt arbetsföras årsproduktion så lågt som till 20.000 kronor, så blir det trots detta ett icke föraktligt produktionstillskott. Om man vidare räknar med att halva detta värde utgör ett direkt tillskott till nationalinkomsten skulle denna öka med 100 milj. kronor. För att få exempelvis 100 milj. större nationalinkomst och minst 20 milj. i minskade sociala utgifter bör det kunna löna sig att satsa 2 milj. eller hur? Har vi råd att låta bli det? Vi kan väl ta pengarna från de skatter som de partiellt arbetsföra få betala för de inkomster de få genom sitt arbete. Det kanske räcker.

alla
tycker om

BJÖRNEKULLA

marmelader

serverade direkt ur burken med mjölk till eller lekande lätt anrättade till härlig kräm. — Barnens förtjusning är en klick Björnekulla på smörgåsen.

Fem goda smaker att välja på:
HALLON • JORDGUBBE • KRUSBÄR
APRIKOS • APELSIN

köp dem i konsumbutiker landet runt

Socialvården och den aktuella prissituationen

Fattigvårdsstyrelseordförande
Carl Mohlin.

Med hänvisning till ledaren i Status februarinummer "Priserna stiger..." har Status vänt sig till Carl Mohlin — ordförande i fattigvårdsstyrelsen i Hamrånge kommun — med begäran om ett uttalande. De frågor som här besvaras ger en närbild av problemet prissituationen—socialvården för folk landet runt med intresse för socialekonomi.

Hur ställer sig en kommun av Er typ till prissituationen — avspeglas det nya läget i socialvårdsarbetet och i så fall vilka åtgärder planeras?

— Prishöjningarna, de som synes nödvändiga, kommer i hög grad att drabba alla, som är beroende av socialhjälp. Tyvärr bli de lungsjuka av olika omständigheter särskilt berörda. Ifråga om skor, kläder, hyror etc. blir det i många fall utgifter som reglerar sig själva. Annorlunda blir det med de kontinuerliga understöden som beräknas utgå för mat och mindre utgifter. Prishöjningarna innefattar just de varugrupper, som den lungsjuke är beroende av och ersättningsvaror eller knappare tillgång på livsmedel kan inverka menligt på hälsotillståndet.

Inom Hamrånge kommun kommer vi givetvis att beakta detta, då vi tar upp frågan till prövning i hela dess sammanhang i anslutning till tidsläget. De åtgärder som då planeras är en generell höjning av de kontinuerliga understöden, en utredning beträffande prishöjningarnas inverkan för speciella grupper såsom lungsjuka och övriga med särskilda dietlistor. Ävenså får vi räkna med att hjälpa en del pensionärer, som enbart lever på pensionen, genom höjda pensionstillskott.

Kan man tänka sig en allmän höjning av understöden i hela landet genom det inbördes samarbete som råder mellan fattigvårdsstyrelserna?

— Något egentligt samarbete i understödsfrågor mellan fattigvårdsstyrelserna inom landet finns ej. Däremot finns en s. k.

Hur en fattigvårdsstyrelseordförande i en medelstor industrikommun ser på tidsläget: «Socialhjälp måste bli förebyggande och inkomstgivande för samhället», säger CARL MOHLIN

ersättningstaxa för fattigvårdsstyrelser tillhörande en samarbetsdelegation, vilken tillämpas vid eftersökningar om utgivet understöd hos understödstagarens hemortskommun. Tyvärr är understödsbeloppen lågt beräknade i denna taxa, samtidigt som den ofta blivit normgivande vid beräkandet av understöd, inte enbart ifråga om dem som har hemortsrätt inom annan kommun utan även för de övriga. Att kunna upprätta ett samarbete mellan fattigvårdsstyrelserna i denna fråga, innan socialvårdskommitténs förslag om socialhjälp genomföres i praktiken, torde vara svårt, isynnerhet med tanke på att inte ens länsstyrelserna är ense om vad som är "skäligt" ifråga om understöd enligt § 1 eller § 2 i fattigvårdslagen. Den allmänna höjning av köpkraften som ifrågasättes som något naturligt, borde givetvis även gälla socialvårdsklientelet, men det kommer säkerligen att dröja länge innan större delen av landets kommuner reglerat denna fråga.

Tror Ni att särskilt hänsynstagande till tuberkulösa — ett högre understöd — är berättigat med hänsyn till andra medborgargrupper och landets ekonomi?

Utän tvekan bör man bedöma en lungsjuk klient efter särskilda normer med hänsyn till sjukdomens art ur folkhälso-synpunkt och med tanke på de konsekvenser en felbedömning kan få. Härvid måste varje fall bedömas för sig i samråd med läkaren, lämpligen genom en kurator. Detta är viktigt för att man från början skall veta vilka åtgärder som bör vidtagas. För att belysa hur viktigt det är ur samhällsekonomisk synpunkt att rätt handläggas ett dylikt ärende, kan man ta ett par exempel.

Två personer blir utskrivna från ett sanatorium med samma förutsättningar att bli återställda och arbetsföra. Båda kräver enligt läkaren 6 månaders konvalescenttid under samma förutsättningar. Båda är hänvisade till socialvården. Den ene kommer i kontakt med den form av socialvård som väl vet att tillvarataga SAMHÄLLETS intressen i detta fall. Allt göres för att normalt tillfrisknande enligt läkarens föreskrifter. Ett ombyte av arbete är kanske nödvändigt och därtill en omskolning. Efter ett par år befinner han sig i arbete — är inkomsttagare och skattebetalare. Vad kostar detta samhället? Omkring 10.000 kronor kan man klara en sån här historia med, många gånger betydligt billigare. Efter tio år har säkerligen pengarna återbetalats genom skatter och arbetsinsatser.

Den andre mannen däremot kanske möter den kategori av socialvård som ej förstår sitt ansvar och den skyldighet man har mot samhället. Han får ett snävt tilltaget understöd som

Socialstyrelsens cirkulär till fattigvårdsstyrelserna om lungsjuka aktuellare än någonsin

Råd och anvisningar till lokala myndigheter — om tuberkulösa merbehov — bör bli normgivande vid socialunderstödens omprövning

Betydelsen av en generell omprövning av socialunderstöden — sett i relation till redan inträdda och kommande prishöjningar på livsviktiga nödvändighetsvaror — framstår som en ytterst angelägen fråga. Ännu gällande cirkulär rörande lungsjuka, råd och anvisningar från Kungl. Socialstyrelsens socialvårdsbyrå nr 51 juni 1948, bör plockas fram ur pärmar och arkiv till benäget studium. Detta gäller inte bara fattigvårdsstyrelser utan alla instanser och institutioner som ha med tuberkulösa att göra. Dessa anvisningar, som tidigare publicerats i Status, återge vi nu nedan in extenso. Cirkuläret har tillkommit i samarbete mellan De lungsjukas riksförbund och statens fattigvårds- och barnavårdsinspektör, byråchef Ali Berggren.

Särskild omsorg bör ägnas de lungsjuka.

I Meddelande nr 76 (juli 1939) och nr 86 (januari 1942) från socialstyrelsens byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden m. m. uppmanade statens inspektör för fattigvård och barnavård landets fattigvårdsstyrelser att vid utmätandet av understöd till lungsjuka personer taga hänsyn till de medicinska och psykologiska

faktorer, genom vilka denna grupp av understödstagare måste ställas i särklass.

I anslutning härtill vill socialstyrelsen nu bringa följande till fattigvårdsstyrelsernas kännedom för beaktande.

I skrivelse, som de lungsjukas riksförbund tillställt statens inspektör för fattigvård, framhåller förbundet som sin uppfattning, att de förut nämnda uppmaningarna haft önskad effekt såtillvida, att landets fattigvårdsstyrelser i ökad omfattning visat förståelse för de lungsjukas speciella behov i fråga om tillräcklig och näringsrik kost. Det synes också förbundet, att fattigvårdsstyrelserna i större utsträckning än tidigare kommit till insikt om de lungsjukas behov av hygieniska och rymliga bostäder. Förbundet ger uttryck åt förhoppningen, att fattigvårdsstyrelserna i stigande grad skola medverka till den behövliga bostadsanering bland de lungsjuka understödstagarna, som är en sådan betydelsefull länk i samhällets kamp mot tuberkulosen.

Den senaste tillgängliga tuberkulosstatistiken uppvisar den lägsta dödlighetssiffra för denna sjukdom, som hittills förekommit i vårt land. Det finns anledning räkna med att en ännu större kraftansträngning

Kallelse till förbundskongress

De lungsjukas riksförbunds medlemmar kallas härmed till förbundskongress i Göteborg den 1—3 juli 1951. Ytterligare detaljer om lokal förhandlingarna m. m. kommer senare att utgå till förbundets lokalföreningar dels genom särskilda cirkulär, dels genom meddelande i tidskriften Status. DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

omintetgör en god konvalescentvård. Han får återgå till ett arbete som kanske är olämpligt med hänsyn till sjukdomen, vilken på ett smygande sätt tilltar i styrka och medför smittorisk. Recidiv uppstår och sanatoriet blir nästa hållplats. Han utskrivs på nytt, men denna gång under betydligt sämre förutsättningar. Tidigare förhållanden upprepas och man har skapat en pensions- och understödstagare som blir dyrbar för samhället. Vad kostar den mannen under tio år? Det är svårt att ange en exakt summa, men 30.000 kronor är säkerligen inte högt räknat. Vem får betala? — Skattebetalaren. Vem bär ansvaret? — Socialvården.

Av detta framgår att svaret bara kan bli ett: det ligger i hela landets och alla samhällsgruppers intresse att socialhjälp för såväl lungsjuka som andra grupper blir av den art att den verkar förebyggande, inkomstgivande och samhällsbefrämjande. Detta betyder — i den mån man nu kan bedöma socialvårdsfallen ur samhällsekonomisk och samhällsmoralisk synpunkt — att individen, människan, automatiskt kommer i ett betydligt bättre läge.

från samhällets sida för att tillgodose omvårdnaden om de lungsjuka och då speciellt de från sanatorium utskrivna konvalescenternas eftervård skulle kunna föra in tuberkulosbekämpandet i dess slutskede. Socialstyrelsen finner därför i likhet med förbundet önskvärt, att fattigvårdsstyrelserna i ökad omfattning ägna sin uppmärksamhet åt de lungsjukas kost- och bostadsförhållanden.

Förbundet betonar särskilt den insats, som kan göras från kommunernas sida, när det gäller de lungsjuka konvalescenternas återgång till arbete, så snart deras hälsotillstånd medger detta. Ett lämpligt arbete under tillfredsställande förhållanden kan definitivt återföra en f. d. lungsjuk till samhällets arbetsliv, under det att olämpligt arbete medför stora risker för återfall i sjukdomen och på kort tid på nytt kan göra vederbörande till understödstagare. Fattigvårdsstyrelsernas medverkan för den f. d. lungsjukes återinpassning i arbetslivet till lämplig och lönsam sysselsättning — eventuellt genom yrkesutbildning eller yrkesomskolning — är följaktligen av stor betydelse.

Under den tid den lungsjuke åtnjuter vård på sanatorium eller annan vårdanstalt på fattigvårdssamhällets bekostnad är det vidare önskvärt, att vederbörande för bestridande av sina smärre personliga utgifter erhåller fickpenning. Även med fri anstaltsvård kan den lungsjuke icke undgå vissa utgifter, såsom för toalettartiklar, brevpapper och frimärken, tidningar etc. En stor del av landets fattigvårdsstyrelser har också sedan flera år tillbaka tillgodosett dessa behov, under det att man på andra håll visat saken ringa förståelse. I de fall, då sådant fickpenningbidrag utgår till den anstaltsvårdade lungsjuke, har dock detsamma genom prisstegringen sjunkit i värde. Det är därför önskvärt icke blott att

fattigvårdsstyrelserna bevilja fickpenning, där sådan tidigare ej förekommit, utan även att fickpenningens storlek höjes, så att den återfår sitt realvärde.

De lungsjukas riksförbund anser önskvärt, att fickpenning utgår med 16 kronor månatligen och därutöver för december månad med 8 kronor, d. v. s. med 200 kronor för år. Socialstyrelsen finner även dessa belopp skäligen. De äro desamma, som enligt § 18 mom. 2 i 1946 års folkpensioneringslag tillförsäkras pensionsberättigad av utgående pension för tid, under vilken vård åtnjutes å anstalt på fattigvårdssamhälles bekostnad. Möjligheterna för den lungsjuke att genom ett tillräckligt och regelbundet utgående fickpenningbidrag kunna förskaffa sig trivsel och livsinnehåll under en enformig och ofta långvarig vistelse på sjukvårdsanstalt äro av stor betydelse för stärkandet av hans allmänna välbefinnande.

Slöjdkurs för partiellt arbetsföra i Värmland

Den första kursen för partiellt arbetsföra i Värmland har öppnats i Torsby i länsarbetsnämndens regi. Avsikten är att ge partiellt arbetsföra en grundläggande undervisning i hemslöjd av skilda slag och stimulera hemtillverkning av olika produkter, som kan tillverkas i hemmen och genom hemslöjdsaffärerna finna vägen till konsumenterna ev. för export.

Redan de första dagarna har kursen avsatt sådana spår att man kan utgå ifrån att idén är god och kommer att ge goda resultat. T. v. har de 12 kursdeltagarna etablerat sig i tre grupper, som dels sysselsätter sig med vävning, dels med småhandslöjd och träslöjd.

Sagt om böcker ...

En som själv skriver böcker bör inte bedöma andras. Dels är det lätt att ta de privata skrivsätten till måttstock för att bedöma andras, dels finns det avund och djävulskap i en och dels blir det nog att snabbläsa recensionsböcker så att bedömningen får alltför subjektiv karaktär, visserligen under ett visst sken av objektiv saktlighet men ändå.

Min uppfattning om en god bok har under åren blivit, att en bok är bättre ju mindre "litterär" den är. Jag tycker att en bok ska ge en klar direkt bild av en verklighet, en så i bästa mening sann bild den kan ge, också om formatet krymper därmed. Den ska ha ordnad komposition, som dock inte bör märkas, och den får gärna sträva till att gripa in ur tiden, ur omvärlden sånt som hör dit, men inte utanför ramen.

(Otto Karl-Oskarsson i SIA.)

Om utbildningsmöjligheterna ...

Det talas så mycket om utbildningsmöjligheternas demokratisering här i landet, och visst har det gjorts mycket i denna riktning bland annat genom statsstipendierna, centrala verkstadsskolorna och dylikt, men fortfarande är dock utbildningsfrågan i folkhemmet Sverige i alltför mycket en social och ekonomisk fråga. Det är fortfarande i alltför stor utsträckning en fråga om var man råkar bli född, vem man råkar bli född av, om man råkar bli född av välsituerade eller fattiga föräldrar, om man råkar bli född i Tornedalen eller i Skåne, om man råkar bli född i en bygd med rikt näringsliv och rikt förgrenat skolväsen eller i en bygd, där det kanske är många mil till närmaste utbildningsanstalt, och där det inte finns så många yrkesvägar att välja på.

(Doktor Einar Neymark vid konferensen "Människan och arbetet.")

Skärmbildsundersökning

I Stockholm har sedan en tid tillbaka pågått skärmbildsundersökning — och så kom även turen till Klarakvarteren, författarnas klassiska hemvist. Författaren Fritz Stenlund skildrar här för Status läsare sina skönlitterära intryck av sitt möte med denna folkundersökning i syfte at kartlägga och framförallt upptäcka tuberkulosen på ett tidigt stadium. Stenlund hälsar denna hälsokontroll med största tillfredsställelse, men ifrågasätter om inte en del frågor, som måste besvaras i samband med undersökningen, är lite krångliga — för att inte säga ganska onödiga. En fråga som "om man umgåtts med någon tuberkulös person" kan i all sin oskyldiga, men något försåtliga formulering, hjälpa till att ge näring åt den vidskepliga bacillskräck, som så seglivad levt kvar ända in i vår upplysta tid . . .

Ögonblicksbild från en skärmbildsundersökning med Sv. Nationalföreningen mot Tuberkulos skärmbildsbuss.

Folkhemmet tänker på sina barn, det har jag haft anledning att konstatera många gånger. Men alldeles särskilt övertygad om den saken blev jag den dag, då det damp ner en tjänsteförsändelse i min brevlåda. Jag öppnade den och fann att den innehöll ett åliggande för mig att den och den dagen klockan så och så dags infinna mig på Stockholms stads centraldispensär för att undergå skärmbildsundersökning. Jag greps ingalunda av panik, ty jag visste, att det sedan lång tid tillbaka pågått en så kallad tuberkulosinventering över hela landet. Och nu hade turen kommit till oss, som bodde i Klarakvarteren.

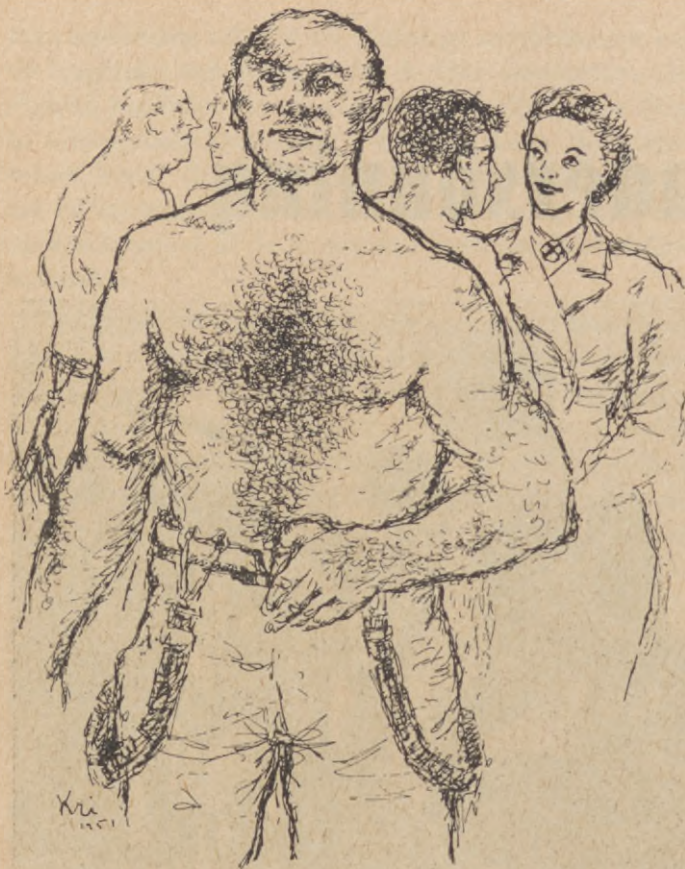
Det var inget annat att göra än att lyda order. Men först skulle jag ifylla ett frågeformulär. Som väl var kunde jag besvara alla frågor, om jag haft tbc själv eller om släkten haft eller släktens släkt o. s. v. med nej. Men så fanns där en fråga, som gjorde mig tveksam. Det gällde frågan om jag umgåtts med någon tuberkulös person. I så fall när? Där måste jag svara ett klart och öppet "JA", och på frågan när detta skett svarade jag ett "ideligen". Ty jag umgås gärna med tuberkulösa personer och har hitintills enbart haft nytta och glädje av detta. Jag undrar i mitt stilla sinne, om inte frågan bottnar i gammal vanföreställning

och vidskepelse. I gångna tider undflydde man en tuberkulös person som om han haft pesten eller skabb eller någon skamlig sjukdom. Och ännu i dag finns det människor, som inte skulle våga sitta bredvid en tuberkulös person i en spårvagn.

Mycket har gjorts för att råda bot mot denna vidskepelse, men mycket återstår ännu att göra.

Jag tycker emellertid, att den frågan aldrig borde stått på det formulär, som vederbörande sänt ut.

Om jag umgåtts med tuberkulösa personer? Två av mina bästa vänner, en författare och en konstnär, har "lämnat in" just i den sjukdomen, och fyra av mina författarekolleger har gått igenom sjukdomen och blivit återställda till hälsan. Dessa mina kolleger var och är särpräglade personligheter, men en del har de gemensamt: de har klara hjärnor och har läggning åt det komtemplativa, meditativa hållet. Orsaken är lätt

En väldig smed berättade hur han fick frysa och svälta under de svåra arbetslöshetsåren — det var inte så underligt om han skulle ha fått tbc då... Nu var det lyckligtvis prima liv!

att förstå. Om en människa blir direkt ryckt från sin dagliga gärning och för längre tid isoleras i en sjuksäng, så är det en naturlig sak, att hennes andliga verksamhet blir inåtriktad. Människan får tillfälle att samla sig, vilket annars är ytterst svårt i denna hektiska tid. Jag beundrar de av mina vänner, som kämpat sig igenom sin kris och framträder som hela, renhjärtade människor. Jag vill inte ge offentlighet åt deras namn, men för dem, som något följt med konst- och litteraturhistorien, så är de namnen långtifrån okända.

Och just nu, när jag skriver detta, ligger en av mina vänner i en sjuksäng på ett sanatorium och flämtar efter luft. Men han har en okuvlig energi och en stilla humor, som säkerligen kommer att rädda honom.

Ja, ungefär så tänkte jag, när jag fyllde i frågeformuläret.

Och så stod jag på dispensären och lämnade fram mitt kort. Jag blev vänligt mottagen av ett par förtjusande sjuksystrar, fick min spruta i armen (tuberkulinprovet) och hänvisades till en annan lokal en trappa upp, där jag klädde av mig.

Där träffade jag grannarna i kvarteret. Vi ser varandra dagligen, men ändå känner vi inte varandra. Det blir så i ett storstadskvarter. Men här hade vi inte svårt för att prata med varandra. En av mina grannar är smed. När han blottade sin överkropp, blev jag imponerad. Han hade en väldig bringa och biceps grova som lår. Hans bröst och rygg var bevuxna med hår, som grånat med åren.

Han sade:

— Det skulle ju inte alls vara märkvärdigt, om man skulle ha fått en släng av tbc. Så illa som man fick fara under arbetslöshetsåren, -28, -29, -30, du vet. Man fick både frysa och svälta. Och det värsta var, att man ständigt fick gå våt om fötterna. Till slut hade jag inte ens ett par strumpor att sätta på fötterna.

Jag instämde:

— Jag har haft det lika dant. Jag kallar de åren för kavajåren. Jag hade ingen överrock och jag frös. Frös som en hund! Och så detta med de dåliga skorna. Snöblasket rann ut och in i dem. De fick aldrig torka. På nätterna kunde man några timmar få stå och värma sig vid värmeelementen i Folkets hus hall. Men vaktmästarn kom och körde ut oss. Han gjorde sin plikt. Natt efter natt travade jag runt stan. Ty var skulle jag få tag i pengar till husrum? Och så var det den dåliga maten. En kopp kaffe och en skorpa på förmiddagen, en skorpa och en kopp kaffe på eftermiddagen. Längre fick man inte sitta på kaféet. Tanten som ägde stället kom gungande fram till oss olyckliga stackare och sade: Ut me er! Här är ingen värmestuga.

Att man klarade sig.

— Det är det vi får se nu, sade smeden.

Och medan jag stod där inne i rummet med kameran, tänkte jag på, hur orättvist och dumt samhället kan bära sig åt mot de sina. Denna stora, starka smed fick gå utan sysselsättning i ett par års tid. Man kan knappast kalla det rationell hushållning.

Så var det klart med tagningen och vi klädde på oss igen. Om ett par dagar skulle vi vara tillbaka och visa upp den arm, i vilken syster satt in sprutan. Jag kom med ett rött märke, som var stort som en tvåkrona, och smedens var minst lika stort.

— Prima, sade sjuksystemen. Plåtarna är bra och ni har reagerat fint för tuberkulinprovet. Herrarna behöver inte tänka mer på det här.

Klart!

Man kände sig lättad. Ty hur det än är — står man inför en noggrann besiktning, så är man inte så säker på sig själv. Det kunde ha varit något.

Tecknare: Gösta Krieland.

GENOM MINA SOCIALA

Fula ord och litterära tendenser

Den litterära debatten har under de senaste månaderna envist hållit sig omkring "de fula orden i böckerna". Man kan börja med att återge några synpunkter av en för höga ideal och renlärighet i språkbehandling känd tidning. I en krönika, som daterar sig från årsskiftet, framhåller tidningen, att tendensen är skrämmande. Om den djupt kända indignationen, som bl. a. vänder sig mot de yngre författarnas benägenhet att rota i ordens avskrädeshögar, vittnar bl. a. följande citat:

Brådmogenheten i åtskilliga litterära alster är påtaglig. Tendensen har tyvärr blivit den, att när någon pojke eller flicka har upplevt ett eller ett par kärleksäventyr, så är vederbörande färdig att lyckliggöra den stora allmänheten med den mer eller mindre nyckelbetonade skildringen. Särskilt om någon av parterna kommit på sned i tillvaron, då är författaren färdig för bestsellerlistan.

Lättheten att få ut böcker nu för tiden, om än aldrig så dåliga, är ganska märklig. Men uppriktigt sagt, är det rätt likgiltigt för oss, hur Petter Jönsson hade det i sitt misslyckade äktenskap med Petronella Eriksdotter. Spekulationen i den sämre publiksmaken är ganska grova.

De flesta av dessa ofullgångna litterära missfoster skulle aldrig ha nått trycksvärtan, om inte varannan sida vore pikanterad med erotiska frosserier i och utanför sängkammaren. Är erotomanerna dessutom psykiska vrak, så blir häxbrygden så mycket mer begärlig — anser författarna och förlagen.

Sexuallitteraturen och de psykopatiska skräckskildringarna börjar bli mer och mer ohöjda. Det trycks ord och meningar nu, som aldrig i livet skulle komma in i Akademiens ordlista. Anderberg har bildat skola på ett sätt som bör göra honom tillfredsställd.

Den överdimensionerade sexigheten i skrift och bild börjar stå vettigt folk upp i halsen vid det här laget. Tyvärr finns det alltför många, som tål åtskilligt till utan att storkna.

Förr eller senare måste det dock komma en reaktion.

I fortsättningen blir emellertid krönikeskivaren förvånansvärt gemytlig, och man är nästan frestad att fråga om inte ämnet trots allt verkar stimulerande på signaturen, som döljer sig under den något pikanta bokstavkombinationen "B.H.". Efter att ha gett en snabbkiss av utvecklingen i filmstaden Hollywood, om lösbröst, avmagringspiller m. m., vidgas utblickarna allt mera för att slutligen stanna i antiken och Egypten. Joan Grant har i sin intressanta bok "Jag

Filmstjärnorna och deras lyxliv har i hög grad blivit idealbildande för den kolorerade veckopressens läsare. Nu är det väl så att den sortens "litteratur" innehåller inte så många "fula ord" — den är väl tvärtom mycket vackert beskrivande — men kan den betecknas som god litteratur?

var Egyptens drottning" skildrat hur kvinnorna i landet Minoas uppträdde. På en galafest i kung Kiodas palats var det högsta mode bland damerna att visa sina bröst blottade. Till yttermera visso var bröstvårtorna förgyllda. De resonerade som så, att när Vår Herre skapat dem med vackra behag så borde dessa inte döljas.

*

Nutidens syndfulla liv tycks ha djupa och vittförgrenade rötter. Vilhelm Moberg, som lagt ned mycken

forskarmöda på att ge en så realistisk och tidstrogen bild som möjligt av emigrationen fick som bekant bannstrålen riktad mot sin bok "Utvandrarna". Det var "de fula orden" och de realistiska skildringarna av denna märkliga epok i vår historia som väckt anstöt på vissa håll. Debatten om Mobergs bok är väl numera alltför väl känd för att här närmare refereras.

Vilhelm Moberg anser sig för sin del inte ha anledning att "dölja" något. Han har lagt ned mycket arbete, både inom och utomlands, för att få fram källmaterial för en sann skildring av utvandrarnas liv och öden. De ord, som i vissa dialoger lagts i uppträdande personers mun i skildringen, är i många fall inte så sköna, men författaren vill för sin del inte förfalska deras tungomål. Då skulle också skildringen av utvandrarna bli både en historisk och litterär förfalskning.

*

Därmed är sagt, att det inte bara är de yngre författarna, som — enligt ovanstående citat — kryddar sina framställningar med sexualia och fula ord. Den andliga fattigdom, som skulle vara närmaste anledningen till de yngre författarnas ordval, kan man väl knappast beskylla Vilhelm Moberg för. Boken "Utvandrarna" är väl med de ingående källstudier skildringen bygger på närmast ett vetenskapligt arbete, även om den skönlitterära stilen och sättet för dess tillkomst inte följer gängse akademisk arbetsmetod.

Professor Victor Svanberg framhåller i ett uppmärksammat debattinlägg, att falskt moraliserande i omskrivande och förskönande ordalag kan verka mera eggande än öppet och oförfalskat språk i böcker av typ Utvandrarna. Han ifrågasätter också, om inte historien snart bör ha fostrat oss från hyckleri och förljugenhet till en mera sund och realistisk syn på ordvalet i litteraturen. Gamla testamentet ger exempel på nakna skildringar, som i och för sig äro av hög klass, men antingen ha de som nu häftigast klandrar "de fula orden" hoppat över dessa skildringar eller också i tysthet accepterat dem. Av detta kan man sammanfattningsvis utläsa, att det borde vara möjligt att skilja mellan vad som är tomt effektsökeri, när det gäller ordvalet, och i vilka sammanhang även de mindre sköna orden måste vara med för att ge en sann och litterärt konstnärlig bild av det man vill delge läsaren.

*

För oss, som undrar, när man så där "mera allmänt vedertagit" har rättighet att använda de mindre vackra orden, finns det tyvärr f. n. inte mycket att ta fasta på.

Var går de rätta gränserna mellan överdrifter, överkänslighet, sedlighet, anständighet o. s. v., när det gäller uttryck i skrift? Därom tycks det — som vi här sökt ge en uppfattning om — råda mycket delade meningar. Bortsett från tryckfrihetsförordningen, som verkar ganska tolerant både till innehåll och tillämpning, ha vi ju ett annat rättesnöre, en nyligen reviderad bok som heter Svenska Akademiens ordlista. Man kan beträffande det sist nämnda rättesnöret ytterligare trycka på följande sats ur det citat vi återgivit ovan: "Det trycks ord och meningar nu, som aldrig i livet skulle komma in i Svenska Akademiens ordlista". — Hur kan man vara så tvärsäker på den saken? Med nu rådande utveckling inom litteraturen, med den förtjusning man visar att fiska upp det grövre råmaterialet, nyare och äldre ord ur folkdjupen, tro vi tvärtom att ett ytterligare tillägg eller revision av Akademiens ordlista snart blir aktuell!

Ting.

Skolbarnen bli friskare

framgår av referat i pressen från den tbc-kontroll med vaccination, som nu vunnit fast förankring i skolhälsovården:

Den skolhygieniska verksamheten omfattade läsåret 1948-49 ej mindre än 94,7 procent av folkskolornas lärjungar mot 93,2 procent året förut. Tbc-kontrollen visade att antalet barn, som smittats av tbc före skolåldern, alltjämt sjunker. Detsamma gäller antalet barn, som före 9-10-årsåldern och före 12-13-årsåldern genomgått tbc-infektion. Vaccinationen har vunnit terräng och utvecklingen visar en gynnsam tendens.

En god investering

är det för samhället att anslå medel till åtgärder som syfta till att ge sysselsättning åt partiellt arbetsföra fastslår *Göteborgs-Tidningen* på ledande plats. I den tänkvärda ledaren heter det vidare bl. a.:

Stora summor anslås numera till arbetsvården i olika former. Men just ifråga om arbetsprovningen är resurserna mindre. Ett förslag till upprättande av två arbetskliniker har framlagts och vunnit statsutskottets gillande. Det ligger sålunda väl till för att resurserna skall förbättras. Möjligen kan risk för ett uppskov föreligga däri, att sparsamhetsprincipen måste strängt tillämpas. Men i detta fall kommer de pengar som krävs, igen. Det som görs för att tillvarata de partiellt arbetsförs insatser är en god investering.

ESKIL CRONLUND:

HENRI de TOULOUSE LAUTREC

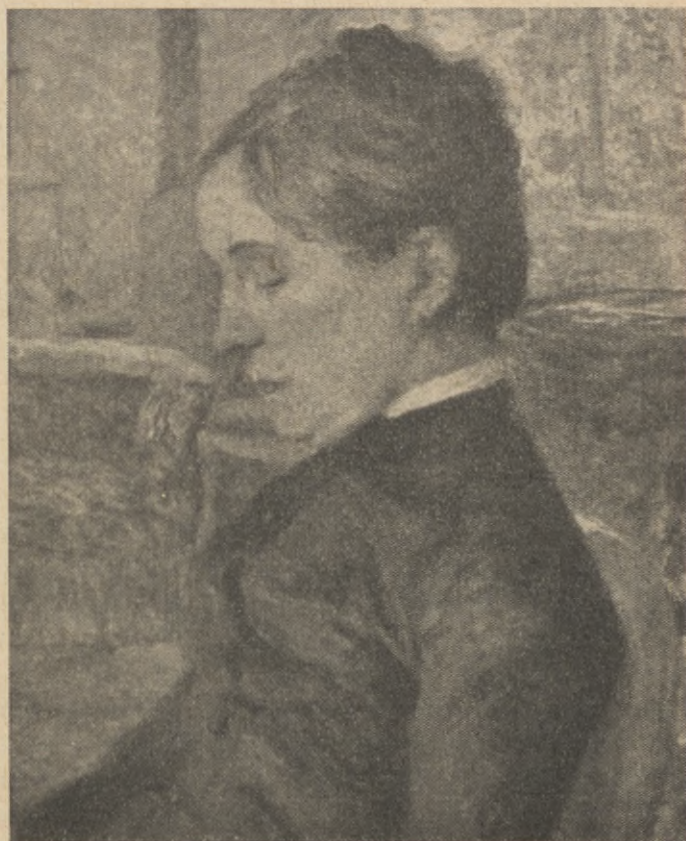
Montmartres målare

Mot slutet av förra århundradet framträdde en rad franska konstnärer, främst tecknare och grafiker, som med träffsäker och avslöjande realism skildrade det samtida storstadslivet, i synnerhet dess dekadenta sidor.

På 1880-talet började Montmartre, den för sina nöjeskvarter kända stadsdelen i Paris, bli beryktat. Det var vid denna tid, som de många nattkaféerna, danssalongerna och kabareterna började sätta sin speciella prägel på stadsdelen. Montmartres sällsamma värld — på dagen ännu något av en småstadsideyll kring trånga gator och lantliga trädgårdar, ett tillhåll för fattiga konstnärer och författare, småborgare, arbetare och rännstensungar, på natten centrum för storstadens hektiska nöjesliv kring kokotter, yrkesdansöser och kafésångerskor — lockade i särskilt hög grad några av tidens konstnärer. De brukar omtalas som representanter för "Montmartreskolan". Den mångsidigaste och mest begåvade i denna grupp, den originellaste både som konstnär och människa, var Henri de Toulouse Lautrec.

Såväl genom sin konstnärsgärning som genom sin bisarra personlighet och sitt tragiska levnadsöde hör Lautrec till en av förra århundradets överhuvud mest intresseväckande franska konstnärer. Hans konstnärskap bestämdes i sin följdriktighet såväl av arvet från förfäderna som av ödesdigert ingripande yttre omständigheter.

Henri de Toulouse Lautrec föddes den 24 november 1864 på fäderneslottet utanför staden Albi i södra Frankrike som den siste ättlingen av en av landets

de Toulouse Lautrec: *Konstnärens moder*. 1882. (Detalj).
Museet i Albi.

äldsta adelsätter. Även hans moder (Adèle Tapié de Céleyran), en högt bildad kvinna, var av fransk uradel. Henris fader, greve Alphonse de Toulouse Lautrec, en adelsstolt grandseigneur, var känd för sin excentricitet, sin passion för jakt och sina många kärleksaffärer. Av sina förfäder fick den blivande konstnären i arv det heta blod, det livsbegär, den dädlystnad, som utmärkt dem under sekler.

Lautrec, som erhöll en mycket vårdad uppfostran, flyttade vid unga år med sin moder till Paris, där han sattes i läroverk. Fjorton år gammal bröt han sitt ena ben. När han var femton skadades det andra benet på samma sätt. Läkarnas ansträngningar och en lång konvalescenstid i södra Frankrike medförde en blott obetydlig förbättring. Båda benen blevo för återstoden av Lautrecs liv förkrympta och utvecklade. Den förut levnadsglade ynglingen, redan skicklig ryttare, förvandlades till en invalid med benstumpar, som knappast förmådde uppbära hans normalt utvecklade över-

de Toulouse Lautrec: *Artillerist med två hästar*. 1879.
Museet i Albi.

de Toulouse Lautrec: "Dagen efter". 1889.

kropp. Men ställd inför denna fruktansvärda realitet synes Lautrec heroiskt ha accepterat sitt öde.

Lautrec var född till konstnär. Hans anlag kommo mycket tidigt till synes. Lautrecs förste lärare, René Princeteau, en vän till hans fader, hade specialiserat sig på kapplöpnings- och jaktmotiv. Dömd att blott som åskådare taga del i sportsmannabragder fann Lautrec nu i sina skildringar av hästar ett utlopp för sina intressen. Med en fantastisk konstnärlig brådmogenhet, med teknisk skicklighet och beundransvärt vaken blick för hästens anatomi och rörelseschema har han redan vid femton års ålder skapat verk av bestående värde. Lautrec har skickligt varierat sina motiv under denna tid. Han skildrar scener från kapplöpningsbanorna, han målar sin fader i magnifik hållning till häst eller körande fyrspann i vild galopp, han målar eleganta ryttare i Bois de Boulogne och ekipage, som utgöra en illustration till den fulländade körkonsten.

Även som porträttmålare röjde Lautrec tidigt en förvånansvärd mognad. Beundransvärt, icke minst genom den utsökta koloriten, är adertonåringens intimt uppfattade och om sonlig vördnad vittnande porträtt av modern (i museet i Albi).

Under åren 1883 och 1884 bedrev Lautrec studier under Bonnat och Cormon, genom vilka han torde ha vunnit vidgad erfarenhet i fråga om teckning och komposition. Men rastlöst arbetade Lautrec vidare. Han tog intryck från många håll, av kolorister som spanjoren Goya och holländaren van Gogh, av sina landsmän Renoir, Degas och Forain. Andra inflytelser kommo till, ej minst från den japanska träsnittskonsten, som ett decennium tidigare starkt påverkat fransmännen. Men redan vid några och tjugu års ålder är Lautrec en

färdig, fritt skapande konstnär. Hädanefter är det livet självt, som ger honom de största lärdomarna.

Lautrec hade redan 1884 fascinerats av Montmartre. Han hyr nu en egen ateljé, umgås uteslutande i bohémekretsar och försvinner i Montmartres brokiga värld, vars outtröttliga skildrare han blir. Genom sitt olycksöde förhindrad att aktivt deltaga i de hetsande nöjen, den färgrika, livsbejakande tillvaro, som han av nedärvd instinkt kände böjelse för, åtog han sig rollen som observatör. Kabareter — Moulin Rouge, Chat Noir och andra — danslokaler och bordeller, alla de områden överhuvud, där det moderna storstadslivet utspelades mest fritt och ohämmat, blevo hans konstnärliga domäner framför andra. Lautrec frekventerade alla dessa ställen, ständigt beredd att med sin skarpsinniga registrera det karakteristiska i rörelser, åthävor och klädedräkt hos det mångskiftande typgalleri, som väckte hans intresse. Snabbskisserna, ofta utförda i marginalen på en tidning om skissblocket ej var till hands, lades sedan jämte ett flertal hemma i ateljén utförda färgteckningar till grund för den slutliga målningen. Under en period väckte de prostituerade Lautrecs särskilda intresse. Han till och med dekorerade en bordell

de Toulouse Lautrec: Dansösen "La Goulue" på "Moulin Rouge". 1892.

med porträtt av dess invånare. Den lille fule mannen, som sägs ha varit vänlig mot alla och god vän med vitt skilda människor, skildrade lasten och förfallet utan att kritisera eller moralisera. Men hans modeller äro individualiserade med den skarpaste blick och avslöjade med den brutalaste öpenhjärtighet.

Montmartre rymde åtskilliga andra mänskliga typer av intresse. En affisch, målad 1891 för "La Goulue", en dansös vid Moulin Rouge, blev början till Lautrecs ryktbarhet. Denna kvinna, som med sitt vulgära ansikte, inramat av ett guldblont hår, var typen för en "apache"-skönhet, fascinerade Lautrec i särskilt hög grad. Av Jane Avril, en begåvad solodansös med förfinade anletsdrag, utförde konstnären många skisser och porträtt, och för den världsberömda vissångerskan Yvette Guilbert, som vid denna tidpunkt stod på höjden av sin karriär, gjorde han en rad effektfulla affischer.

År 1893 öppnade Lautrec på initiativ av en av sina vänner en utställning omfattande ett trettiotal målningar. Vid samma tid började han utföra sina skildringar av det parisiska nattlivet i litografi. På detta område skulle han inom kort nå mästerskapet. Bland hans sedeskildringar märkes serien "Elles", i vilken han givit initierade inblickar i glädjehusens atmosfär av last och degeneration.

Lautrecs svaga kropp kunde i längden icke uthärda alla de påfrestningar han utsatte den för genom sitt outröttliga verksamhetsbegär, sin oregelbundna livsföring, sitt nattvak och ett alltmer tilltagande alkoholmissbruk. Omkring 1897 uppträdde en del sjukdomstecken, som i februari 1899 resulterade i sinnessjukdom. Lautrec, som var i behov av anstaltsvård, intogs på ett sjukhus i Neuilly.

Cirkus hade också varit ett av Lautrecs favorittillhåll. Under anstaltsvistelsen kunde han, tack vare sin fenomenala förmåga att registrera sinnesintrycken, ur minnet skapa en rad utomordentliga teckningar med motiv ur manegens värld. 22 stycken av dem utgavos 1905 under titeln "Au cirque".

Lautrec fick relativt snart lämna sinnessjukhuset. Hans tillstånd tycktes bli bättre, och under en kort tid kunde han leva sitt tidigare liv. Men tillfrisknandet var endast skenbart. Kroppsligt utbrunnen och andligt nedbruten drabbades Lautrec under sommaren 1901 av paralysis. Hans moder skyndade till undsättning och förde sonen till sitt slott Malromé. Lautrec avled där redan den 9 september samma år, icke fullt trettiosju år gammal.

Under sin korta levnad hade Lautrec hunnit utföra ett betydande antal målningar och litografier förutom konstnärliga affischer, bokomslag och illustrationer.

de Toulouse Lautrec: På cirkus. "Högre skolan". 1899.

Flertalet av hans arbeten, i synnerhet från ungdomstiden, förvaras nu i det 1922 grundade Toulouse Lautrec-museet i Albi. Men den sedan länge världsberömda konstnären, kring vilken det vuxit upp en omfattande litteratur, är f.ö. representerad i ett flertal större museer (Louvre, Luxembourgmuseet m, fl.).

Många av Lautrecs porträtt höra till det bästa av den samtida konsten. På affischkonstens område blev han förebildande genom sin förmåga att bringa färg och form till en starkt slående dekorativ enhet.

Som samhällsskildrare dröjde Lautrec helst vid nöjeslivets avigsidor. Det har sagts, att den skoningslösa sanning, med vilken han avslöjade sina modeller, liksom det faktum att han själv hemföll åt ett liv i utsvävningar, bottnade i krymplingens bittra cynism, var hans sätt att söka hämnd för sitt eget lyte. I själva verket torde Lautrec ha målat vad han såg utan andra avsikter än de konstnärliga. Endast som konstnär kunde han spela en huvudroll i den bisarra, frånstötande och lastbara men också färgrika, hetsande och stimulerande värld, av vilken han genom sitt livsbegär och sin njutningslystnad attraherades. Om man kallar hans konst dekadent, förväxlar man hans verk med den värld han skildrat. Den konstnärliga fulländning och den sanning, som är Lautrecs signatur, har tillförsäkrat honom en plats bland de stora mästarna.

LIVET PÅ SANATORIUM

(såsom tecknaren Karl Erik Öman ser det)

De nyinlagda patienterna vill jag placera i två grupper; dels de pessimistiska, som tror att det nu är "kirrat" för avfärd....

Det har ju varit en svår vinter med flitigt sängläge även för s.k. "normalt friska" människor. För den drabbats av tuberkulos blir det dock oftast fråga om en mera långvarig vila. Men det finns hopp och gott humör även hos den senare sortens sjuka vad sägs om dessa små tecknade vykort?

...lä numera inte maktlösa när det gäller TBC; man ännu är den dock en svårbehandlade sjukdom dock outtrötta. Vetenskapen arbetar Om fem år kanske.....

Och så de optimistiska, som tänker att allt nog ordnas på ett par dar. Denna typ är att fördraga, trots att ingen av dem har rätt... oftast.... Några andra "typer" finns inte...

VÄGNING.
(Kommentarer överflödiga)

Den s.k. "storronden" väntas med en viss förväntansspanning, men för de "färskas" är det nog förväntanslösa så många läkare kommer inklivande på en gång... Man blir ju snart van vid det, och slutar upp med att tro att ens sista stund är inne.....

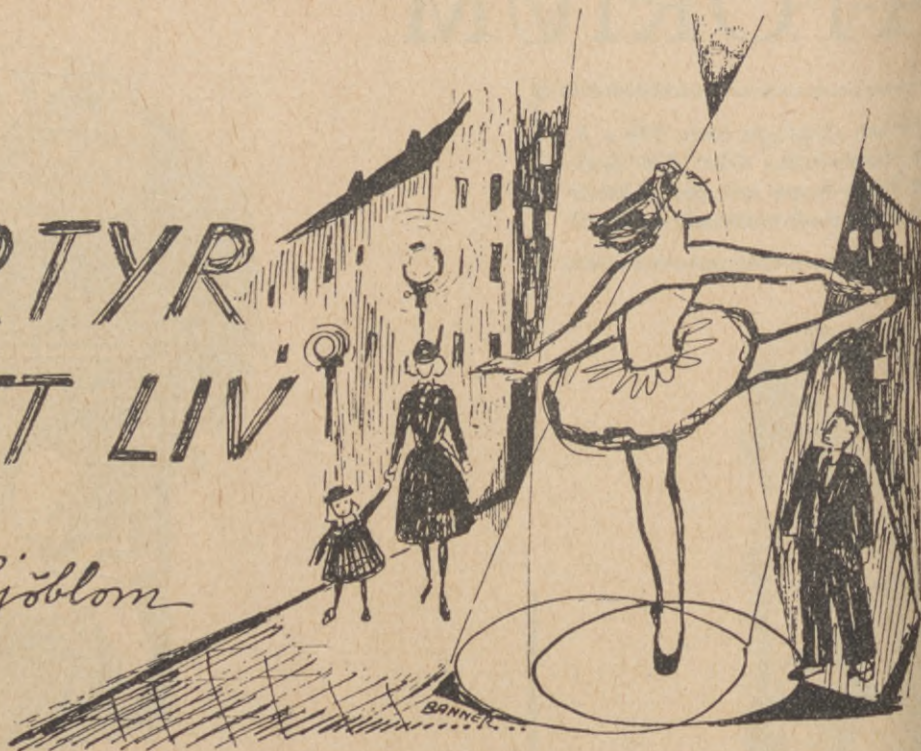
Badet var vecka är väl inte minst viktigt.... Man känner sig onekligen som en ny människa efter badet.... ABSOLUT!!...

Äntligen kommer så den dag, då man får "timmar"... Det är ett steg i rätt riktning och så småningom kan man ju skönja den dag då man får lämna "sanatet." Glädjen står högt i tak, och man vill gärna ta ett sådant glädje skutt, som illustreras ovan....

UVERTYR TILL ETT LIV

av Ester Sjöblom

Sally var dotter till en dansös. Inte någon vanlig liten baletträtta utan den stora dansösen Monika Storm. En kvinna som levde uteslutande för sin konst. Den lilla flickan fick tidigt följa sin mor till teatern, fick sitta i klädlogen under pågående föreställning. Ja, redan när hon var ett klädbyte till skrikande babybarn, bar den vitklädda sköterskan henne ner till teatern varje kväll. Det var modernt med barn för tillfället och hela artistpersonalen skockade sig andäktigt omkring underverket. När så Monika satt uppflugen på ett bord med tyllkjolens brus över de gracila benen och det lilla barnet vid sitt bröst brast jublet löst. Balettflickorna skrattade och en försupen statist klämde sönder en tår i ögonvrån. Till och med charmören blev hänryckt.

— Underbara Monika, vad du ändå är vacker! Precis som en tavla av Degas.

Så insöp Sally redan från början av sitt liv doften av smink och parfym. Hon blev litet bortskämd. Det var så många som ville hålla henne i knät en stund. Men när entréropet ljöd, blev hon vanligen nersatt på golvet och överlämnad åt sig själv.

Där satt hon och följde med ögonen vindlingarna i korkmatans mönster. Ibland grät hon litet över att vara ensam, men det gick fort över. Det fanns så mycket som pockade på hennes intresse. När hon blev litet större kröp hon omkring och provade Monikas balettskor. De blev levande väsen i hennes fantasi, hon kramade dem i sin varma, lilla hand, stack in de långa banden i sin mun och smackade förtjust. Eller också klängde hon upp på en stol och ställde till stor förödelse bland flaskor och burkar på sminkbordet.

En gång skrek hon vilt, när en av moderns vänner, som ville glädja den lilla flickan, stack en bukett orkideér upp i ansiktet på henne. De underliga blommorna som liknade utsträckta tungor skrämde henne. Hon såg och såg på blommorna med en skräckblandad undran, som kom tillbaka varje gång hon tittade på buketten. Men hon skrek inte mer än denna första gång. Hon fick smäll på fingrarna därför att hon störde repetitionen, och det glömde hon inte. Nästa gång hon blev rädd drog hon sig tyst tillbaka med fingrarna i munnen.

Detta hände, medan hon ännu var ganska liten. På den tiden var Monika Storm ännu i början av sin karriär. Hennes dans kastade eldgnistor över scengolvet, kritik och publik hänfördes över hennes begåvning. I sin dans besteg hon svindlande höjder dit ingen kunde följa henne. Hon blev allt större och större, växte från säsong till säsong. Livet blev ett rus av arbete och framgång. Och tätt i berömmelsens svallvågor följde filmkontrakt och lyxbilar.

Hennes man, en vanlig enkel kontorist, iakttog med förskräckelse sin hustrus framgång. Han ville inte detta, hade aldrig önskat att det skulle bli så. Barn, hustru och ett trevligt hem hade han hoppats på, när han gifte sig, men nu blev han lurad på alltsammans. Han kunde inte med alla de där telefonpåringningarna, brevpäckarna och blombuketterna från vilt främmande människor. Inte heller lärde han sig att tycka om Monikas vänner. Konstnärstemperament förstod han sig inte på, han fann dem underliga och trodde på fullt allvar, att de inte var riktigt kloka. Strängt taget, tänkte han, hade de varit lyckligare på den tiden Monika varit okänd.

Så gled de ifrån varandra mer och mer. Monika svarade på hans bitterhet med kallt förakt. Det kom en dag, när de inte talade med varandra utom för att gräla. De trätte om allt och ingenting. Alla motiv utnyttjades. Pengar, uppfostran, kläder och först och sist Monikas vänner. Kanske inte Monika brydde sig så mycket om dem, men hon såg som sin plikt att försvara dem för förtal.

Medan denna kamp rasade mellan de båda människorna, som inte ville erkänna sina fel, glömde de bort barnet. Monika hade inte tid att titta in i barnkammaren varje dag. För övrigt var det inte alls modernt med barn längre. Den nycken hade varit och farit.

Sally växte upp överlämnad åt en barnsköterska. Ibland en god, ibland en dålig. De förde också en ambulerande tillvaro i den stormska familjen.

Hon blev ett tyst och buttert barn, som gjorde det man vän-

tade av henne, hon visste att det annars vankades smäll. I början av hennes liv var de mycket smäll. För det och det. För smutsiga kläder, för trasiga leksaker, för slarvigt äten mat. Men hon lärde sig fort och gjorde inte gärna samma misstag två gånger.

Monika som inte hade tid att kontrollera vad som försiggick i hennes hem om dagarna, gav barnflickan fria händer. Följden av denna försummelse visade sig i att Sally fick stå på gatan i timal, medan sköterskan pratade med sina bekanta. Ibland fick hon också följa med på bioföreläsningar, som inte var lämpade för småbarn.

Hon skvallrade inte. Vem skulle hon då ha vänt sig till? Hemmet låg vanligtvis tyst och öde, när hon vid barnflickans hand återvände dit.

Barnkammaren med sina alltför dyra leksaker blev trist och öde för den lilla fyraåringen, som var överlycklig över den minsta omväxling. Villigt sträckte hon ut sin lilla hand efter den vuxna kvinnans stora, när hon förstod att de skulle ut igen. Hon hade upptäckt, att hon kunde leka mycket roligare lekar ute på gatan. Det fanns också så många spännande saker att titta på. Hundvalpar, ett par katter som slogs eller en motorcykel som fräsande flög framåt gatan. I en biograflokal var det svårare att finna sig till rätta. Hon blev trött och sömning av att sitta i samma sällning länge — hennes huvud sjönk vanligtvis ner i kappkragen innan en timma gått.

Ibland fick hon följa med, när barnflickan gick för att besöka sin manlige vän. Sally tyckte det var underbart. Redan det att få gå ut vid den tiden, när hon annars brukade ligga och sova, var spännande. Gatorna var så festligt upplysta. Som en julgran, tänkte hon litet sömningt.

Men sömningheten försvann fort, när hon kom inomhus, befriades från sina kläder och lyftes upp på en stol. En låg, vänlig röst pratade i hennes öra, frågade vad hon hette och gjorde alla dessa snällt dumma frågor som vuxna brukar ställa till barn.

Först drog hon sig baklänges undan med övervann till slut sin blyghet och tog emot en illustrerad tidning som räddes henne.

Det spelades gramfon, dansades, snaskades konfekt och dracks kaffe. Så sjönk det unga paret ner i en soffhörna för att bedriva litet kurtis, medan gramfonden fick vila. Flickan Sally satt mitt på golvet och såg på allt med stora förvånade ögon.

En gång fick hon smaka vin. Sött och svalt rann det genom strupen. Kvittrande av glädje över den goda drycken sträckte hon upp sina armar efter flaskan. Efter en stunds tvekan fick hon också en skvätt i botten på en kaffekopp.

Hon satte koppen på golvet, sträckte ut sin lilla tunga, som hon gång på gång doppade i vinet. Uppmuntrad av de vuxnas applåder och rop slickade hon allt ivrigare i sig av den söta, röda vätskan. Hon var lycklig över att kunna roa stora, vuxna människor. Grimaserande med munnen och fäktande med armarna, arbetade hon för att få behålla den plats i solen, som hon så oförmodat lyckats erövra. Så försökte hon att stå rakt upp på tåspetsarna, som hon en gång sett Monika göra. Det ville inte lyckas. Gång på gång gjorde hon om försöket. Till sist föll hon omkull på golvet och somnade med armarna under huvudet och de tjocka benen rakt utsträckta.

Fram på natten blev hon omilt uppruskad och rest på fötter. Sömnig och grinig famlade hon med sina små händer i luften, ramlade omkull och satte i att gallskrika. I raseri och ängslan slog hon med sin knutna näve i golvet. Och skrek och skrek. Men efter ett par hårda slag i stjärten tvärtog hon trumpet.

Hem igen på de tomma gatorna, som nu låg mörka, avklädda all den prakt som för några timmar sedan avlockat Sally så många förtjusta utrop. Bilarna som så mjukt dunsade över as-

— När hon blivit litet större kröp hon omkring och provade Monikas balettskor.

falten skar med sina strålkastare i ögonen på det trötta barnet. Hon var sömning och hungrig, kanske frös hon litet också.

Barnflickan som längtade att få sova efter kvällens fröjder gick fort. Tätt i hämlarna på henne traskade Sallys fötter: klipp, klapp, klipp, klapp. Tårarna sved i halsen på henne. Hon var mörkrädd. Natten stod ju som en mur omkring dem. En hemlighetsfull mur som ideligen flyttade sig och vek undan. Men hon vågade inte be om att få bli buren. Kanske hon då skulle få mera dask och så få gå i alla fall. Karamellpåsen, som låg kladdig och sönderklämd i hennes ficka, gav inte någon tröst. Tyst och ödlig gick hon bakom sköterskan medan skrällen kramade hennes vänliga barnhjärta.

Teckningar av Maiken Banner-Wahlgren.

Litteratur och moral

Varken fula ord eller svordomar är enligt min mening i och för sig pornografi. Pornografi är någonting annat. Det är något sjukligt. Det sammanhänger med det slags förvirring som blivit allt vanligare i modern litteratur och inte bara i lyriken utan också i prosan. En klar och redig människoskildring är sällan pornografisk. Det psykologiska dissekerandet som framför allt sysselsätter sig med det perversa och förvridna, har däremot oerhört lätt att slå över i pornografi. Det står genom själva sin metod nära det pornografiska. Gränsen mellan exklusivitet och osmaklighet har alltid varit flytande.

(Erik Gösta Elf i Ariel.)

TELEGRAFIST OMBORD

"Gnisten" ses här vid radiohytten, där de ombordvarande kan ringa till alla land som har telefon. Samtalen beställs av telegrafisten.

Den moderna teknikens ökade krav inom alla områden har även gjort att snabbare kontakter emellan länder och folk, samfärdsmedel och institutioner blivit erforderlig.

En snabb kontakt mellan de olika kontrahenterna är telegrafisten, och telegrafisten är den förbindande länken, på vilken stora krav ställs. Telegrafisten ombord på ett fartyg t. ex. har en viktig funktion att fylla och för att kunna mönstra ombord på ett fartyg som "gnist" fordras att vederbörande ha den rätta "gnistan".

Vi hälsar på ombord på ett av de stora Rederi AB Transatlantics fartyg "Hjelmaren" för att se hur telegrafisten arbetar. Hjelmaren är ett modernt fartyg, byggt år 1946, och insatt i handelstrafik på Sydafrika

Bland de s. k. "tjusiga" yrkena har man inte minst utpekat telegrafistyrket till sjöss. Och utan tvivel måste det verka lockande med färder på tropiska vatten, en stilig uniform och ett yrke som måste vara ganska intressant, även om det kräver en hel del av sin man.

Radiotelegrafistyrket ger rika tillfällen att utveckla språkkunskaper och internationell kännedom. Men medaljen har också en baksida. Tuberkulosen härjar svårt bland sjöfolket. Att Svenska Sjöfolksförbundet har en särskild tuberkulosfond, som varje år utbetalar betydande summor, säger en del om tuberkulosens härjningar till sjöss. Till de positiva faktorerna hör att bostäderna och hygienen ombord i fartygen förbättrats mycket under de sista åren. Man har också gjort en hel del för studiearbetet ombord i fartygen och förbättrande av de intellektuella kontakterna med hemlandet. Man får nämligen inte glömma bort att sjömansyrket — trots dess internationella vidd — dock i stor utsträckning medför isolering från många av de värden vi som lever på land ha lätt att umgås dagligen med.

med vanligtvis styckegods i lasten. Telegrafistens "arbetsrum" är beläget parallellt med navigationshytten på commandobryggan och är i detta fall en hytt i storlek 4×4 m. I hytten har telegrafisten arbetsbord med sändare- och mottagareutrustning, en skrivmaskin — telegrafisten får även sköta om sådana saker som t. ex. utskrivning av radio- och pressmeddelanden, brev m. m. — och en liten bekväm brits att vila på om tjänsten skulle erfordra någon speciell vakt.

Telegrafist ombord på Hjelmaren är 25-åriga Nils Karlstrand och han har redan hunnit avverka 4 år inom sitt yrke. Liksom kaptenen på Hjelmaren, Andersson, är telegrafist Karlstrand "civilt" bosatt i sjöstaden Göteborg.

På bilden överst se vi Hjelmaren färdig för avgång till tropiska länder. På den nedre bilden se vi radiotelegrafisten vid instrumenttavlan. Längst till höger lämnar fartygets kapten ett telegram för vidare befordran till radiotelegrafisten.

— Tänk, om mamma visste att du åt upp fåglarnas mat, försökte mormor hota med en glimt i ögat åt Erik. — Asch! Vad skulle hon göra åt det?

STUDIER I SOLSKEN

På förmiddan var Erik inne i en bokhandel och köpte en svensk språklära. Efter att ha ätit tog han boken och cyklade nedåt Stadsträdgården. Solen stod högt på himlen, men luften var en aning kall. I Stadsträdgården susade trädens nyutspruckna kronor för en vind från norr. Överallt på soffor satt fullt av solbadande människor; solbadande såtillvida som de badade ansiktet i guldstrålarna. En och annan stråle gluttade lite djärvt på ett par vackra kvinnoknän och kanske någon decimeter ovanför också, men det gjorde naturligtvis inte Erik; i varje fall försökte han låta bli!

Han gick förbi några soffor och fann till slut en ledig. Naturligtvis var det ingen sol vid den soffan; hur skulle den annars ha kunnat vara oupptagen? Men den som vandrar i skuggan, kan också sitta i den.

Erik satte sig ned och började läsa om adjektiv; ibland sneglade han på ett par utsökt vackra ben och tänkte på skön, skönare och skönast. Nitisk, mera nitisk, mest nitisk! Han tog sig själv i nacken och tryckte ned näsan i boken. Vinden lekte med hans hår så att det föll ned framför ögonen. Han körde upp det igen med fingrarna.

Då han erhållit tillräckligt med självbehärskning för att kunna tillgodogöra sig bokens innehåll och finna att den var

bland de bästa svenska språklärer han läst, kom det en äldre dam och en pladdrande ung man på fem år och satte sig på samma soffa. I varje fall försökte de sätta sig, varför Erik makade sig ut på ena kanten och gömde undan boken.

Med blicken vilande i Sagoöns blomfärger, satt han och funderade på att gå vidare.

— Vill farbror ha? frågade pysen bredvid honom och sträckte fram en labb med brösmulor, som väl egentligen var avsedda för fåglarna.

Erik log så hjärtligt han kunde och skakade på huvudet.

— Inte ska du bjuda farbror brösmulorna, som fåglarna ska ha, förmanade hans, som han sen kallade henne, mormor.

— Dom äter jag opp, påstod grabben och plirade på Erik med sina onormalt stora ögon. De var förresten ganska utåttstående också. Pojken var smärt, om man nu kan använda det uttrycket om ett barn. Kinderna var fylliga men utan färg. Några ljusa hårtestar hängde fram under den bruna baskern.

— Tänk, om mamma visste att du åt upp fåglarnas mat, försökte mormor hota med en glimt i ögat åt Erik.

— Asch! vad skulle hon göra åt det?

Vilken liten djärv rackare, tänkte Erik och blev intresserad.

Pojken klev upp med fötterna på soffan och vände sig mot soffans ryggstöd. Erik drog undan sin rock, som var för ljus att kliva på.

— Där, mormor, ropade han, är Studenternas Idrottsplats.

— Ja, men hur vet du det? frågade hon.

— Pappa och jag har varit där.

— Vad såg ni där då? frågade hon vidare som alla damer gör, då de har åhörare.

— Studenternas.

— Ja, men vad såg ni där.

— Fotboll, svarade han nu.

Jäkla grabb, tänkte Erik, han driver nästan med mormor, samtidigt var han förvånad över hur väl grabben behärskade en del ord.

Grabbens ögon rörde sig oroligt hit och dit och de små fötterna klampade över hela soffan, ibland även på den lilla bit som Erik hade tagit i anspråk.

Nu fick han syn på en hund, som låg bakom en soffa, på vilken husse satt.

— Titta en hund! Kommer den hit mormor?

— Det kanske den gör.

— Då skriker jag!

— Inte skriker pojkar för hundar, sade hon milt förmanande.

— Joho då, det gör alla pojkar, halvropade han segervisst och satte sig bakfram på soffan.

Mormor har absolut ingen chans, tänkte Erik och tände en cigarrett.

Hunden som låg bakom soffan, skällde till lite.

— Säller... skäller, mumlade den bakochframvända pojken.

Tungan måste ha halkat för honom, när han skulle säga skäller, men han rättade sig själv. Under detta kravlade han upp och gjorde en ansträngning att sitta som det är brukligt på soffor. Just då trädde Erik sin cigarrett i munstycket; genast var grabbens ögon med.

— Cigarr? frågade han.

Erik log men vågade inte svara, för han hade lärt sig grabbens taktik.

— Cigarr... Cigarren! Cigarren, där kom det i alla fall. Erik hade fått ett namn. Inget vackert namn, men den lilla

Cigarren! Cigarren! ropade han och hoppade runt på soffan.

DU TALAR SÅ MYCKET...

Du talar så mycket
utan att säga något —
dina ord äro stumma —
livlösa som stenar.

Du talar — talar
som vore du rädd
att din tunga skulle vissna
om du lät den vila.

Du talar, men dina ord
giva oss ingenting.
Säg, har du lyssnat någon gång —
lyssnat till livet?

OSSIE SANDEL.

Tecknare Poul Strøyer.

stund han nu tänkte stanna kvar kunde det väl duga.

Erik var förvånad över pojkens ordföråd som tycktes vara ganska stort.

Någonstans nere vid järnvägen tjöt ett tåg, visserligen svagt, men tillräckligt högt för att den djärva femåringen skulle höra det.

Han klev åter upp på soffan och skrek så det skar i alla inom 50 meters radie.

— Oooooiii!

— Tyst, inte skrika så, förmanade mormorn återigen.

— Tåget lät så, försvarade han sig.

Det är klart, när ett helt tåg får skrika så att det hörs över hela stan, kan väl också en grabb i Stadsträdgården få skrika, så att det skär i alla som sitter där.

Han är omöjlig, tänkte Erik, men samtidigt måste han ha skrattat lite.

— Titta mormor, Cigarren skrattar.

Jäklar tänkte Erik åter, ungen är toltalt omöjlig!

— Cigarren! Cigarren! ropade han och hoppade runt på soffan. Erik tvingade sig att se på honom i hopp att han skulle sluta. Då tystnade han och steg närmare mormorn och sade till henne:

— Det där är en fin karl, mormor.

— Varför tror du det? frågade hon i sin tur.

Erik kände sig mildare stämd mot pojkens och lyssnade girigt efter svar på mor-

morns fråga. Han kanske var en riktigt fin karl, när det kom till kritan. Samtidigt undrade han var grabben fått fatt på ordet. Han väntade som sagt med spänning på svaret.

Nu... nu kom det.

— Äsch, potta. Pottan!

Förnärnad vände sig Erik bort och förbannade mormorn i sina tankar för hennes dumma fråga.

— Pottan! Skratta Pottan!

Men Cigarren-Pottan log inte ens.

— Prata strunt... prata smörja... (Han övar sig tänkte Erik och så kom det)... prata skit!

— Üsch! så får man inte säga, sade mormorn.

— Det säger pappa! (En gammal fras som ungar jämt framhåller därför att de blivit förmanade att inte ta efter vissa "olämpliga" ord som mamma eller pappa använder.)

— Hör mormor, skrek grabben, så det hördes över hela parken, så säger pappa!

Mormor såg lite brydd ut, och det förvånade Erik att hon inte för längesen tagit sin dotters son och gått.

Men eftersom det nu var ganska lugnt, evad det gällde Pottan och Cigarren, kunde Erik kasta sin cigarrett och resa sig, vinka åt pojken och gå därifrån, utan att det betraktades som ren flykt.

Tecknare Nils Brädefors.

TELEVISIONEN — RADIONS ÖGA!

I ett flertal länder har man sedan en tid tillbaka regelbundna televisionsutsändningar, främst bland dem är Förenta Staterna, England och Frankrike, men här uppe i det vinterkalla och något eftersläpande Sverige står vi ännu kvar på experimentstadiet. Men televisionen är i antågande, det tror i varje fall de båda författarna Björn Nilsson och Hans Werthén som skrivit upplysningsboken "Television". Om ett par år — tror de — finns det en telesändare i Stockholm och sedan rullar det vidare — för att täcka större delen av södra och mellersta Sverige t. o. m. södra Dalarna och Gästrikland krävs det ett tiotal sändare och ett förbindelsenät på 2.000 km. Det är inte småpotatis, det.

Werthéns och Nilssons bok förutsätter inte — säjs det i förordet — några "elektrotekniska detaljkunskaper" hos läsaren och detta yttrande gör att man vid början av läsningen känner sig optimistisk till sinnes. Men när man läst några sidor begynder man att mer och mer inse den komplicerade betydelsen av ordet "detaljkunskaper". "Television" är nämligen ingen bok för gemene man, utan den kräver en hel del elektrotekniskt vetande. I sina mera allmänt resonerande partier är den dock mera tillgänglig.

Vem visste t. ex. att England är pionjärlandet, då det gäller television? Redan 1936 började man med telesändningar — en insats som kommit i skymundan på grund av USA:s väldiga

reklamapparat. I Frankrike har man världens starkaste televisionsändare, installerade i själva Eiffeltornet. I slutet av boken meddelas några intressanta siffror. I USA får en arbetare 3,5 % av sin lön för att kunna hålla sig med en telemottagare, men i Sverige kommer procenten att bli något högre — 4,5. För att kunna köpa en 200 dollars telemottagare måste en amerikansk arbetare jobba i 150 timmar, en engelsk 240 och en svensk 330. En liten tankeställare för den svällande nationella självbelåtenheten.

På de allra sista sidorna i boken tar de båda författarna ställning till den viktiga frågan: kommersialisering av telesändningarna eller inte? De menar att telesändningarna ska finansieras av både licenspengar och de summor som flyter in genom att privata företagare får köpa programtid för reklamering av sina varor. Denna fråga som blivit stött och blött i Rösterna i radios ledarspalt, har flera tungt vägande argument för och emot, och det är svårt att ta ställning. Kanhända är en kommersialisering nödvändig, trots att den medför en hel del besvärande olägenheter?

Cenobio.

Björn Nilsson och Hans Werthén: Television.
Ljus förlag. 4.75 kr.

NYA TIDSKRIFTER

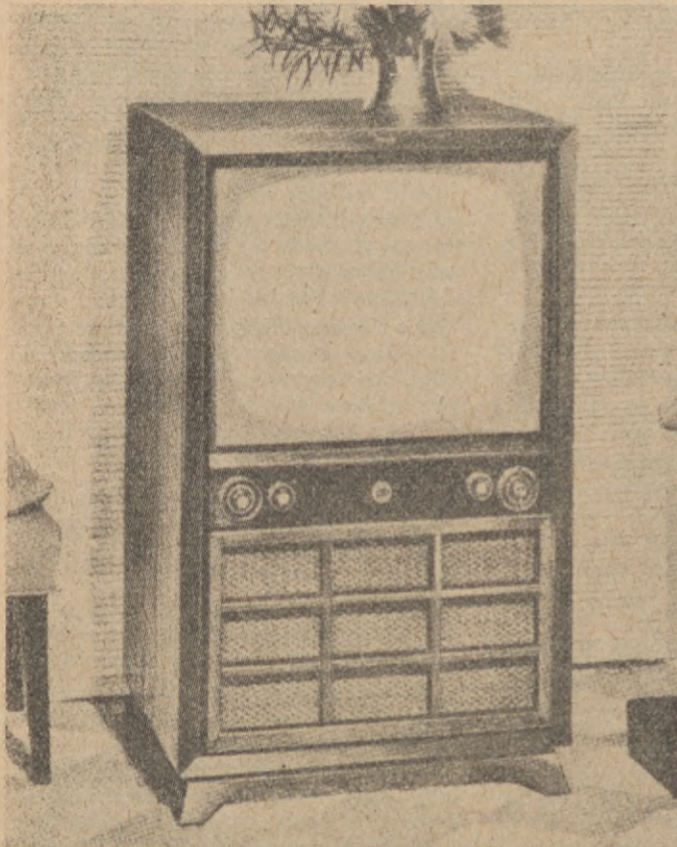
Vid och redan långt före årsskiftet signalerades den s. k. "tidskriftdöden". De flesta tycks emellertid ha överlevt i det frostiga, ekonomiska klimat i vilket kulturen lever, och av de mera kända är det väl bara "Utsikt" och "Prisma" som lagts ned. Man kan förövrigt diskutera om det är fråga om någon kulturell kris — ett slappnande intresse för kulturfrågor — eller om det är mera tillfälliga faktorer, som samverka. Man kan kanske antyda något om en viss ensidig "40-talistisk" uppläggning av vissa tidskrifter, eller att de alltför markant vänder sig till en mindre läsekrets, oftast fackmän och specialister i kulturdebatten, som orsak till de katastrofalt sjunkande upplagorna. Här är dock inte för dagen något utrymme för grundligare analys av "tidskriftdödens" orsaker, men vi måste också påpeka, att årsskiftet kommit med några nya kulturbärare. Av dessa är Tidsbilden det verkligt djärva tillskottet — en kulturtidskrift som kommer en gång i veckan! Inga småsaker precis? Och hittills har man inte behövt bli besviken på innehållet, trots att den typografiska utstyrelsen var något av en chock — en kultur i grått ville man nästan säga om första numret. Men det blixtrar av liv och goda uppslag på sidorna i Tidsbilden, och själva dräkten kan väl bli gladare så småningom, även om innehållet redan nu berett åtskillig glädje hos de kulturellt förväntansfulla. Det skulle förvåna om inte Tidsbilden kommer att bidra till ett verkligt folkets kulturgenombrott här i landet. I redaktionen finns redan kända namn såsom: Victor Svanberg, Artur Lundkvist, Torvald Karlbom m. fl. Arne Björnberg står som ansvarig utgivare, och Tidens förlag har all heder av sitt goda uppslag och hela den kulturella elit som hittills gett pigga och stimulerande artiklar.

I den mera traditionella tidskriftsstilen går Perspektiv, och den startade redan något före årsskiftet. Man kan säga, att Perspektiv — i förhållande till Tidsbilden — är mera grundligt refererande, men inte så debattrik och idéblixtrande. Därmed får inte förstås, att Perspektiv skulle vara både trög och tråkig. Vi ha hittills tagit del av intressanta bidrag av bl. a. Sven Vallmark, om radion och landsbygden, och Anna Lisa Kälvesten, om landsbygdsungdomens yrkesval. Trots att landsbygdsproblemen skjuter fram kraftigt i spalterna så finns det också annat i tidskriften som är läsvärt för både stad och land. Perspektiv utgives av L. T.:s förlag och utkommer med tio häften per år.

S. H.

P. S.

I pressläggningsögonblicket meddelas att Tidsbilden tyvärr måste läggas ned — Status önskar liksom många av dess läsare att den snart kommer igen!

Modern amerikansk televisionsmottagare med bildrör av diametern 50 cm. Innehåller 25 rör.

KÄRLEK I FILM

Överallt — både i småsamhällen och storstäder — möts man av färgglada reklamaffischer som enkelt och lättfattligt omtalar att här visas den eller den filmen. Vid sidan om eller i närheten av affischen har man ofta några publiklockande foton, på vilka man kan se huvudrollerna under en läppförening eller också exponerar fotona någon av de kvinnliga skådespelerskorna, lindrigt påklädd och i en förförisk attityd. Den flitiga förekomsten av filmer med dylika scener kan tvinga de allra flesta människor att ta sig en funderare över hur filmen framställer kärleken, och har man kommit därhän att man är intresserad av frågan, bör man med det snaraste ta del av Gerd Ostens och Artur Lundkvists bok "Erotiken i filmen". Där får man inte bara en ganska utförlig redogörelse av filmens erotikskildringar — man får också, såsom ett poängterande av vad som säjs i texten, se den mängd filmfoton, med vilka boken är illustrerad.

Någon klar arbetsfördelning mellan de båda författarna Osten och Lundkvist kan inte anmälaren konstatera och det är inte utan att man, då man läst igenom boken; tycker att Gerd Ostens bidrag är lite överflödigt. Ostens essä behandlar nämligen i stort sett detsamma som Lundkvists, fast Lundkvist är mycket utförligare, mera beläst och hans bidrag renare i konturerna. Gerd Osten har tidvis ett trassligt och grumligt spåk, som gör att man då och då inte riktigt förstår vad hon menar, och en del resonemang förefaller mera att ha poetisk effekt än saklig tyngd. Gerd Osten använder också stundom uttrycket "nationalkaraktär" i sin analys — ett begrepp som man trott vara utmönstrat från allvarlig debatt för längesedan.

Ganska underligt förefaller det förresten anmälaren att man med hjälp av de olika ländernas kärleksfilmer ska kunna få fram karaktäristiska drag ur "nationalkaraktären" som Gerd Osten vill göra gällande. Filmen har ju alltid fått på huden, därför att den är förljugen och verklighetsförfalskad. Och Gerd Osten är själv — på de ställen i sin essä, där hon inte använder argumentet — medveten om att filmen är synnerligen otillförlitlig för sådana syften. Hon skriver nämligen i slutet av sin essä att filmen vacklar mellan dagdröm och dröm. Att ur filmen dra fram något slags "nationalkaraktär" verkar lika befängt som om någon skulle komma på den idén att hävda att veckopressnovellernas kärlek avspeglar det verkliga förhållandet mellan man och kvinna i t.ex. Sverige. Att det finns ett litet antal filmer som är "sanna" ska inte förnekas, men att påstå att dessa produkter av enskilda egenartade temperament och välvilligt kapital skulle vara identiska med något slags "nationalkaraktär", är väl ändå att gå lite väl långt i schematisering!

Lundkvists bidrag är som sagt mera givande och han hänvisar förståndigt nog inte till någon "nationalkaraktär". Han bygger sin framställning i mycket på Tylers "Magic and Myth of the Movies" och Wolfensteins och Leites "Movies: A Psychological study". Lundkvist börjar med att hävda att det monogama äktenskapet är en tvångsinstitution och ett resultat av en romantisk-idealisk inställning. Han skriver att "samhället mycket väl skulle kunna förena sina intressen med större sexuell rörelsefrihet och andra, öppnare samlevnadsformer för sina medlemmar." Han går sedan över till att behandla skildringen av erotiken i amerikansk film. Amerika visar uppenbara tecken på sexualfruktan, det är ingen tillfällighet att landet både är den filmade kärleksromantikens och den sexualstatistiska Kinsey-rapportens hemvist. Bakom sexualskräcken skyntar det

Jane Russel — en av USA:s mest kända kvinnor — söker sin like i öppet vädjande till filmpublikens erotik.

anglosachsiska renhetskravet som förts in av puritanerna. Att crime and love blivit ett tvillingpar i amerikansk film, förklarar Lundkvist med att puritanerna skilde på kärlek som var översinnlig, sakral och sexualitet som var syndig och farlig och denna åtskillnad som naturligtvis inte kunde upprätthållas i praktiken, fick den följden att sexualiteten drogs ned och förändrades med våldet. Lundkvist radar upp de kvinnotyper som den amerikanska filmen under ovannämnda betingelser skapat: vampen, den farligt ormglittrande och de många människens kvinna; förädlad vamp, som exempel anger Lundkvist Greta Garbo och Marlene Dietrich; gangsterbruden som var lockfågel i gränder eller fjädrade sig på nattklubbar med män som liknade gorillor i smoking. Utvecklingen gick så långt — menar Lundkvist — att kvinnorna blev impotenssymboler, oåtkomliga ste-

1896 anses den första kysen ha växlats framför en filmkamera. Det skedde i Amerika och kontrahenterna var May Irwin och John C. Rice. Till höger synes Theda Bara i aktion mot försvulvat offer i "A fool there was", därmed inledande ett mångårigt vamped med en målmedvetenhet och en yppig fysisk vältalighet som lockat forskare att i henne se grundläggningen av begreppet sex appeal på film.

Den italienska filmskådespelerskan Silvana Mangano, halvsekelstiftets dominerande sensation i sexappeal.

rila lyxföremål i glänsande förkromning. Denna sexuella negativism kulminerade i 30-talets förbrytarfilmer. Under det andra världskriget krävdes en omställning, krigssamhället behövde sexualiteten som drivmedel och lockelse. Man upphävde skillnaden mellan kärlek och sexualitet. De vanliga anständiga kvinnorna tillägnade sig de prostituerades djärva målning, offentliga cigarettrökning och utmanande klädsel. Och det är nu som the good-bad girl börjar dyka upp i de amerikanska filmerna. The good-bad girl har en dålig flickas alla eggande egenskaper, rör sig i skumma kretsar och ger sig själv ett promiskuitetens sken, men i själva verket är hon en ren och präktig flicka — kort sagt "en renhjärtad oskuld i tvivelaktig omgivning". Denna flicktyp som alltså förenar sexuell eggelse med oskuldsfullhet har haft stora framgångar i en rad filmer. Men the good-bad girl's teaterkonster kan i äktenskapet inte dölja den sexuella kyla som den amerikanska kvinnan bär på, enligt Lundkvist. Och här kommer vi då in på kamratflickan som inte nödvändigtvis behöver vara sexuellt oerfaren, bara hon är emotionellt jungfrulig. Kamratflickan kan umgås med männen naturligt och fritt, därför att hon inte har någon starkare sexualdrift, hon fördriver männens tråkighet och upprätthåller den föreställningen att livet i USA är det mest intressanta och spännande i hela världen.

En annan väsentlig sak i amerikansk film är att den inte uppvisar något lidande genom kärlek, ingen svartsjuka eller rivalitet. Kärleken framställs vidare såsom en belöning, vilken tillfaller den som förtjänar den; ensamhet är något misstänkt och torde tyda på att man inte är värd att älskas. Lundkvist tar också upp pin-up-flickorna, vilkas foton oftast förekommer i militärförläggningar och fängelser. För de allra flesta — menar Lundkvist — har det inte gått upp att dessa bilder är onanmotiv; därför kan fotona under allmänt gillande lanseras som sexualsurrogat.

Lundkvist går igenom en rad amerikanska filmer och sammanfattar att kvinnan "omges av för stor apparat, framstår för ensidig i sin fulländning, i sin skönhet, i sin änglarenhet eller tvärtom i sin översexualiserade förnedring för att inte verka skrämmande, för att inte lockelsen ska splittras i olust och hatkänslor. Amerikansk film vittnar ständigt om att Amerika inte funnit någon harmonisk polaritet mellan män och kvinnor".

Slutligen omnämner Lundkvist andra länders filmerotiska skildringar: svensk film betraktar kärleken som en naturmakt med betydande social sprängverkan; fransk film är övervägande pessimistisk; engelsk filmkärlek är tempererad och borgerlig; italiensk matriarkalisk med trogna och trygga hustrur och i Indien, slutligen, betraktas kvinnan som mannens egendom, medan mannen däremot framställs som den som har rätt att då och då lämna det sedesamma hemmet för att besöka en bordell med förföriska danserskor.

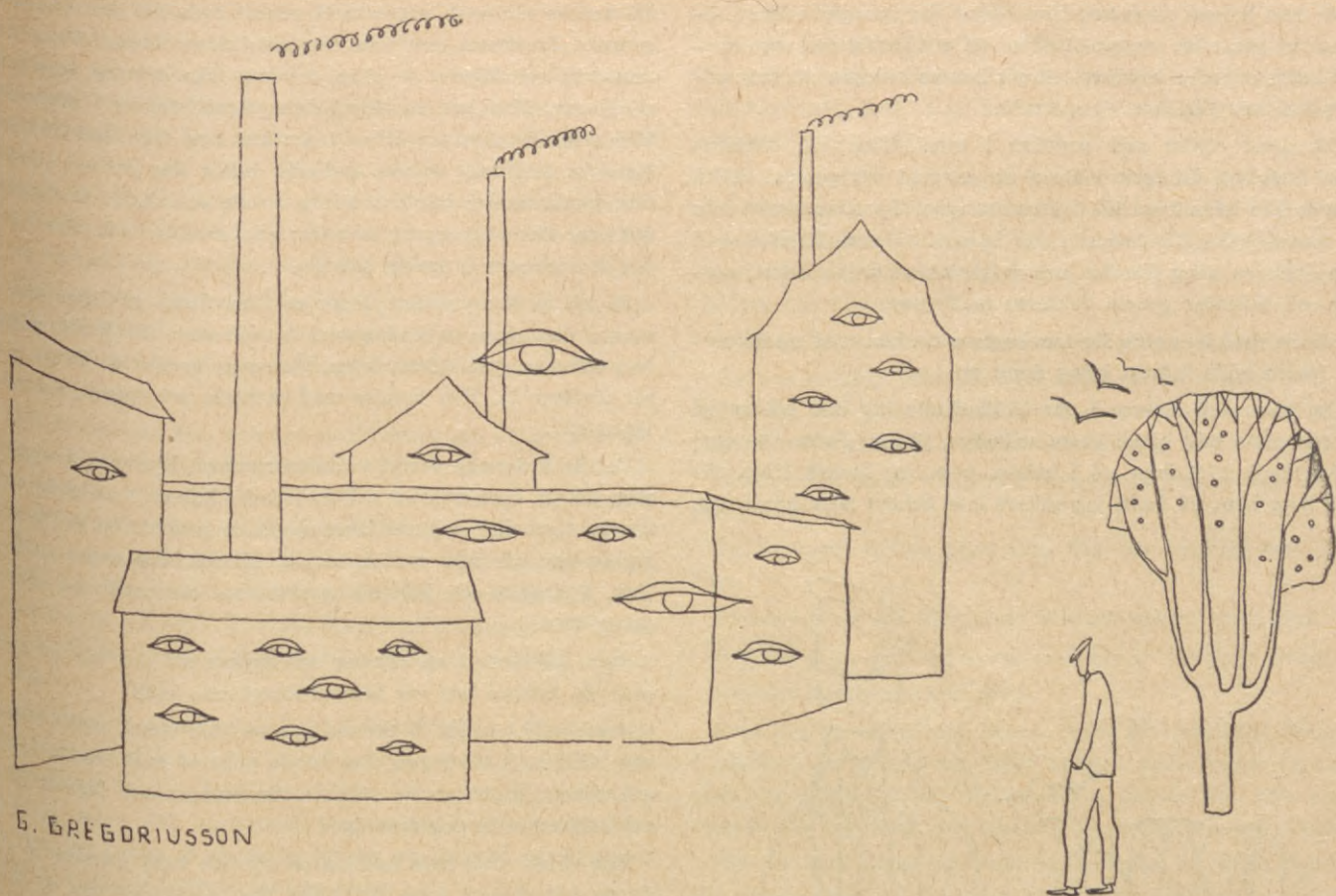
Man vet inte riktigt säkert, när Lundkvist med sin här refererade tankebyggnad avser ett lands verkliga kärlek och samma lands kärlek såsom den framställs av filmen — här och var framträder en växelverkan. Ett kan man dock ganska säkert hävda; Lundkvist har då det gäller filmens kärleksskildring räknat för mycket med en rationell och genomtänkt utveckling och försummat att betona filmproducenternas ekonomiska vinstlystnad.

Gerd Osten — Artur Lundkvist: Erotiken i filmen. Wahlström & Widstrand. Pris 10 kr.

Sagt om film . . .

Personligen är jag inte övertygad om att allmänhetens filmsmak är genomgående lika dålig som filmmännen enstvist vill tro att den är. Förutsättningen för denna sin uppfattning har filmmännen själva skapat genom att alltför länge vädja till de primitiva drifterna hos biopubliken. Sådana metoder går till en tid och den är måhända effektiv vad det gäller de yngre årskullarna som förnyas med varje år, men man förlorar också i längden säkerligen en del bland de äldre biobesökarna som tillväxer i erfarenhet med åren. He-män och pinuppor, schablonintriger och verklighetsförfalskningar tillfredsställer säkerligen inte flertalet i längden. Tror man det, då känner man mänskorna illa.

(Olle Wedholm i Aftontidningen.)

B. E. FREDRIUSSON

INGEN KAN SÄGA NÅGOT...

Sven hade ringt på kvällen, men doktorn var inte hemma.

Han är ute på sjukbesök, hade den kvinnliga rösten sagt, och sedan hade hon lagt på luren. Sven hade tänkt fråga när han kunde tänkas vara hemma igen, men så hade orden gått i klump i halsen, och ingenting blev sagt. Nu skulle Sven gå dit opp på besökstid, gå opp och sätta sig på en stol i väntrummet bland alla de andra.

Han går den breda jämna vägen genom samhället och tänker ut vad han skall säga så det låter förståndigt och enkelt. Han får inte göra det för invecklat då kanske doktorn tror att han är sinnessjuk och blir tänkande och grubblande, kanske sitter doktorn då och tänker på vårdplats och resor och sådant. Nej han måste säga det enkelt och naturligt så att inte doktorn tycker det verkar ideoti.

Det var synd, tänker Sven. Det var synd att han inte var hemma i går kväll. Det hade varit fint att slippa väntansrummet med alla de olika människorna som satt på sina stolar och blev ömma i sätet och rädda i tanken, innan det blev deras tur. Om doktorn varit hemma i går kväll så hade det hela varit mycket enklare, tänker Sven. Man kunde bett att få komma upp, och sedan talat i lugn och ro med honom om hur det var. Man kunde sagt att sömnen tagit semester och att tankar-

na åkte karusell i huvet utan resultat. Att man aldrig, aldrig kunde koppla av maskinen och kamraterna, att man satt på en stol om kvällarna och ältade och tuggade allt som blivit sagt under dagen. Man gjorde det fast man visste att det var dumt och meningslöst.

Han går förbi fabriken hundratals fönster och ser alla bleka nyfikna arbetsögon bakom rutorna, ser att ögonen frågar, vart-hän! Varför. Men Sven har inget svar att ge de hungriga ögonen, utan skyndar på sina steg under de gloende fönstren. Han känner en liten ilning efter ryggen och märker att han går snett på gatan fast han försöker gå precis rakt fram. Nu undrar de och är sjuknyfikna, tänker han. Nu vet de inget alls, men sätter ihop en något så när hållbar fantasisanning för att ha något i stället för en förklaring.

Sven känner den gamla osäkerheten och ångesten för många ögon blomma upp inom sig. Känner att osäkerheten gör sig bred och stor, tränger på därinne och kommer ut genom de spända ögonen.

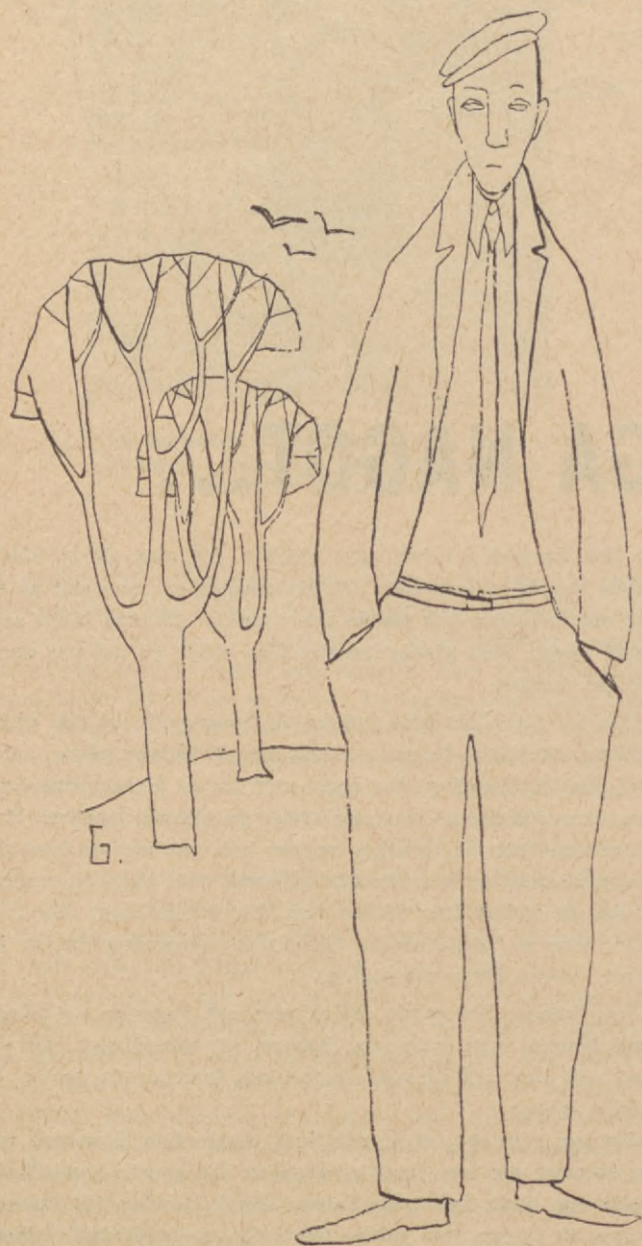
Jag kan säga att det är mitt knä, tänker han. I morgon när jag kommer ner igen, kan jag säga att det är min gamla knäskada som blivit ond igen. Automatiskt haltar han till lite och happas att ögonen från skitiga fabriksfönster fortfarande hänger

följe med honom på gatan. Han haltar lite och går osäkert, ilningarna går efter ryggen. Det är väl nyfikenögonen som skapar ilningar under kavajen och gör honom tvungen att ta snedsteg fast han försöker gå spikrakt.

Ett tiotal cyklar står pryddigt i cykelställen vid doktors gula husvägg. En man hjälper en gammal vit gumma de få stegen från bilen fram till doktors trappa. Gumman ser ut som en mossig björk där hon stapplar fram vid armen. Kanske skall hon ännu en gång försöka lura evigheten på några dagar, veckor och månader genom doktors mediciner.

Säkert skall hon anse sig som segrare om hon med medicinerna lyckas hålla hjärtat igång ännu ett tag.

Om han varit hemma i går kväll skulle jag inte behövt gå in och sätta mig bland dessa människor, tänker Sven. Om inte orden hade kört ihop sej i halsen, utan jag hunnit fråga när han kom hem, så hade jag säkert inte behövt sitta här i dag.

Då kanske allt varit annorlunda, säkert hade det det. Väntansrummet är skumt mot den vita solvärlden därute. Sven hör mumlet och känner de olika dofterna från kvinnor, barn och gamlingar. Men han ser ännu inte något härinne i skummet. Här och där skymtar ett vitt ansikte som från andevärlden. Han slår knät mot en tom stol och tänker. Jag har ont i knät, den gamla skadan har låtit känna av sig och därför är jag hos doktorn. Han hoppas att alla härinne skall se och förstå att det är knät som är trasigt och illa.

Ja vill gå hem mamma, säger en liten flicka och drar mamman i den slitna arbetskappan. Ja vill hem till Britta, säger hon och har gråt i barnrösten. Mamman hyssjar åt henne och ser förlägen ut. Hon hyssjar med skrämde arbetsögon, ser förlägen ut.

Det är kvävande varmt i väntansrummet. Fönstren är öppna men det är badhusvarmt och kvävande. Bakom den breda vita dörren mummlar doktorn läkarord åt en patient. En stol knarrar skrämt och från parken utanför läkarevillan spelar en bofink. Energiskt och jublande spelar den, oberoende av värme och väntan.

Sven bläddrar i en tidning och tycker att det var en stor otur att doktorn inte var hemma föregående kväll.

Jag kunde bett att få komma upp en liten stund, tänker Sven och bläddrar i tidningen. Jag kunde talat ut med honom lugnt och säkert, ingen skulle suttit i väntrummet och lämnat jäkt och osäkerhet åt doktors ögon.

Han skulle haft hela kvällen på sig och varit intresserad av Svens fall. Säkert hade det blivit fina mediciner och en tids sjukledighet.

Knät molar lite av stöten mot stolen. Kanske skall jag tala med honom om knät också, tänker Sven. Kanske skall jag börja lite vackert med det onda knät. Kanske det inte går så bra att tala om det andra. Doktorn kanske börjar grubbla på resor och vårdplatser, sånt vet man aldrig. Man måste ta det försiktigt, tänker Sven. Man måste tänka på hur man talar och hur man står. Nervsjuk — —. Ja det är nerverna, kan man säga. Sömmen har tagit semester och tankarna, billiga meningslösa tankar surra runt i skallen utan uppehåll. Men det var nog inte så bra att så där rent ut säga att nerverna var trasiga. Nervsjuka blev bara grevar och fint folk, inte hade han hört talas om att en arbetare var nervsjuk. En arbetare var aldrig nervsjuk, nervsjuk... nervsjuk det vad detsamma som ideot. Ideoter var sådana som man tittade på genom högt taggtrådsstängsel. Som man skrattade åt, som man flinade åt och frågade hur det var att vara kung och lejon och sånt där. Sven hade svett i händerna och kände osäkerheten krypa i kroppen. Doktorn kanske skulle gripa tag i telefon och ringa efter ideotbilen.

Sven satt och tänkte efter. Noga och eftertänksamt satt han och pendlade hågkomster. Men hur han än tänkte och funderade så kunde han inte minnas en enda arbetare på fabriken som haft trasiga nerver. Ingen som gått sjukskriven därhemma för att lugna opp sig från maskinvrål och klockor. Det var bara ideoter allehop. Arbetarna gick med trasiga nerver tills de blev ideoter som man tittade på med undran och rädlans nyfikenhet. Som man frågade hur det var att vara däre. Som sprang bakom högt staket och var lejon eller kung.

Från det öppna fönstret smög sommarvinden in med björkdoft i släptåg. Fåglarna sjöng jublande under solen och väntansrummet var skumt och badhusvarmt. Nästa, .. nästa och nästa. Doktors vita rock glimmade till som en solstake i dörren och var borta med ett lågt mummel. Glasögonen glimmade till en kort stund för att åter försvinna med den vita medicinmannen. Nästa, .. nästa och nästa. Klockan visade tidens obönhörliga gång och en del kvinnor snöt sig med vit näsduk under spända ögon efter rumsbesöket. De suckade djupt efter besöket och snöt sig i söndagsnäsduken som lyste vit och ren i folkets ögon.

Snart, tänkte Sven och räknade. Snart är det min tur. Han strök med handflatorna mot byxbenen för att torka av svetten och tyckte att alla måste se på honom att händerna var fulla av nervössvett.

Det är den och den, och den med barnet, sen är det min tur. Han ser hur de som sitter i tur, oroligt flyttar på sig, hur de blinkar och rättar till klädseln. Hör hur de hostar och harklar sig för att vara klara. Gumman som fått hjälp till trappan från bilen, sitter som en skör gammal antikvit i den låga väntrumsoffan och nickar automatiskt med sitt vita gammalansikte. Hon plockar med blåådriga darrande händer på schaletten och tänker på medicinen som skall hålla hjärtat igång ännu en tid i denna värld.

Nerverna ... nerverna mal det i Svens hjärna. Kanske låter det konstigt att komma in och bara säga att det är fel på nerverna? Inte är det så säkert att han blir hållen för en vanlig mänska sedan. Får kamraterna i avdelningen reda på att hans nerver var i olag, så skulle de väl tro att han var en ideot. Att det var farligt att umgås med en sådan.

Inte var det heller gott att veta vad doktorn skulle säga och tänka. Nästa ... och nästa. Doktors vita rock lyser ett kort ögonblick.

Stolarna blir tomma och lättade alltefter patienternas avgång. Snart, tänker Sven. Snart är det min tur. Han torkar av handsvetten mot byxorna och harsklar sej som på försök.

Den vita mossbjörkliknande gumman kommer sakta stappande från mottagningsrummet. I den ådriga handen flaxar ett vitt tunt papper. Hon nickar automatiskt med sitt rynkiga ansikte, som om tänkte hon på att det nu var klart för hjärtgång ännu ett tag, kanske till stort förfång för trångbodda barnbarn.

Nästa ... Sven tycker att doktorn låter skarpare denna gång, att rösten blottar lite av hopplöshet mitt i allt läkandet.

Sven går hastigt över det blanka golvet och tittar inte på doktorn när han går in genom dörren. Doktorn slår sig ner bakom det stora breda bordet som är belamrat med papper, flaskor och burkar i olika storlekar. Över hans huvud hänger en klocka som tickar spröda försiktiga slag. Så här på nära håll ser doktorn gammal och trött ut. Hans ögon är små och trötthetpirande bakom de tjocka glasen, håret är redan lite grått. Han lyfter opp huvudet och tittar på Sven. Rösten är lugn och stilla. Nåå ... unge man, hur var det här då? Sven känner svetten i händerna, tänker och tänker ... tankarna surrar runt runt. Han sätter sig på stolen. Jo det var knät ... mitt knä värker om nätterna, är ömt och konstigt. Sven känner sig lättad när han sagt detta om knät. Känner sig precis normal, inte alls som en ideot. Han var en helt vanlig mänska som hade ont i

knät. Ingen skulle kunna säga något om det, många hade trasiga knän. Sven andas djupt och tittar över bordet med flaskorna på doktorn. Doktorn ler lite som vore han glad åt detta. Undersöker, vickar på benet. Knän ja, säger han. Ungdom, fotboll och trasiga knän. Han klämmer och mummlar under tjocka glasögon.

Gör det mycket ont? Frågan är stor och plötslig, kommer genom rummet och vill ha ordentligt svar. Sven är inte riktigt förberedd. Knät? Det var ju inte knät egentligen, det var ju något helt annat han tänkte tala om. Gör det mycket ont? Säger doktorn och klämmer, vickar.

Neee ... det värker om nätterna, molar och värker lite.

Det var sanning, det värker om nätterna när sömnen inte inställer sig. När tankarna surrar i skallen om arbetet, om kamraterna och maskin. Då värker det underligt i hela kroppen.

Doktorn ler, sätter sig bakom brett bord med många flaskor och burkar.

Det är inget farligt, säger han. Var lite försiktig med knät bara.

Någon fara är det inte, säger doktorn bakom brett bord.

Blir det värre får Ni komma igen. Nu är det inget farligt.

Doktorn hostar lite och tittar.

Sven går hastigt på den breda vägen, går förbi alla fönstren i fabriken. Ser arbetarnas bleka nyfikna ögon bakom smutsigt glas. Om några timmar börjar skiftet, tänker han. Om några timmar kör jag igång min maskin. De frågar och jag svarar.

Det var knät, säger jag. Knät har krånglat lite på sista tiden.

Ingen skall kunna säga något om det. Många har trasiga knän som värker om nätterna.

Värker så att sömnen tar semester och tankarna åker karussell i skallen. Han känner inte längre några obehagliga ilningar efter ryggen. Han går spikrakt fast han vet att många nyfikna ögonpar hänger fast vid honom. Men Sven är inte orolig. Många har ont i sina knän.

Ingen kan säga något.

Ake Selin.

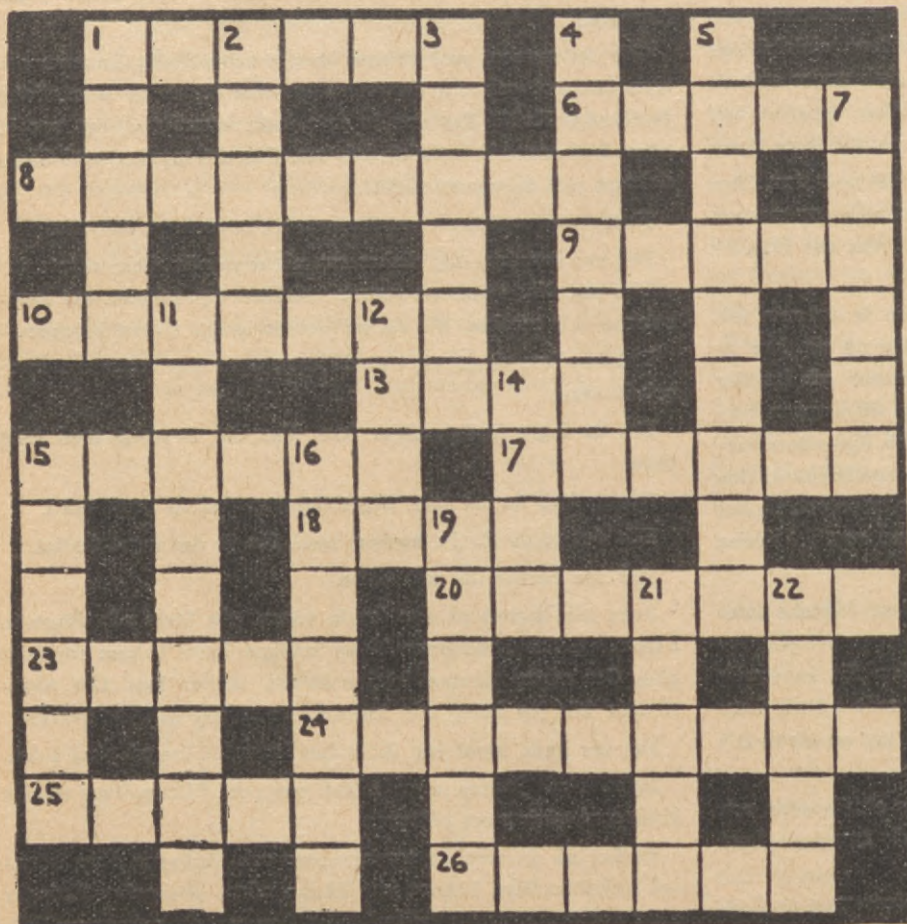
Teckningar av Gullan Gregoriusson.

Befattningen som DISTRIKSTOMBUDSMAN

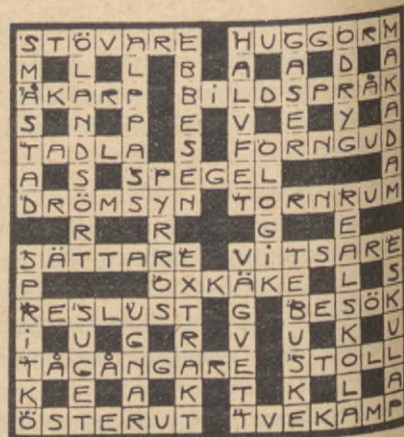
för Stockholms stads lungsjuka förklaras härmed till ansökan ledig. Sökande anmodas att senast den 1 april 1951 inkomma med till Centralstyrelsen FLIS i Stockholm ställda ansökningar åtföljda av läkarintyg, uppgift å lönepretentioner och andra handlingar sökande önskar åberopa. Ansökningshandlingar ingives senast sagda dag till FLIS exp., Bondegatan 58, Stockholm Sö.

KORSORD nr 3

WASABRÖD ger råg i ryggen!

Lösning till korsord nr 1

Pristagare: Första pris 10:—, herr Per Billing, Mjölnergatan 2 B, Malmö, andra pris 5:—, herr Nils-Erik Hållberg, Lövströmska lasarettet, Sanatoriet, avd. 1, Upplands-Väsby.

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 3 skall vara Status Redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 april 1951. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförändelse vara märkt "Korsord nr 3". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Två priser, ett på fem och ett på tio kronor, utdelas.

Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status majnummer.

VÄGRÄTA ORD:

- Att få en bit mat innan det stängs. (6)
- "Man känner sig som om man varit idiotisk nog att ta ett par rejäla supar i trettio graders värme." (5)
(Rudolf Värnlund)
- Avdrag som författare få. (9)
- Från palm eller gryta. (5)
- För en fastighetsägare betyder en tavla först och främst ett — i vägen. (7)
- Diskretion. (4)
- Har inga hämningar, när det gäller att kapa åt sig. (6)
- Vad beror skrumpnjure på? (6)
- Helig konung. (4)
- En som inte har några ekonomiska bekymmer. (7)
- Att vara ensam i längden. (5)
- En oäkta unge är ju det. (9)
- Vitt och vått område. (5)
- Är varken en förlegad vara eller en krasslig person. (6)

LODRÄTA ORD:

- Rött ljus. (5)
- "En gård utan träd är som ett skalligt huvud utan —." (5)
(Linné)
- En stor hunn. (6)
- Termiternas fiende nr 1. (7)
- "Om vi skulle förbättra tobaken i våra billigaste sorter är det mycket troligt att många rökare skulle säga att den blivit sämre, bara för att den förändrats", säger Monopolet. (9)
- Skulle förhindras av konventikelplakatet. (6)
- Lama. (9)
- En lömsk utläggning. (4)
- Plats där koppar framställes. (4)
- Där mösskullen sitter. (6)
- Stryksticka, kan man säga. (7)
- Vad gör en laborant i en labyrint? Han lubbar runt. (6)
- Ska ni inte låta krukväxterna göra. Ge dem vatten bara! (5)
- Ord för påbud. (5)

GRÄVMASKINER
ASFALTVERK
VÄGVALTAR
KOMPRESSORER
DE'CAUVILLE-LOK
BYGGNADSMASKINER

AB ÅSBRINK & Co
MALMÖ

påhlssons

Malmö

bröd
gott bröd

SCHACK

Redigerad av G. Skarp

ETT STOLTZPARTI.

Mästarturneringen i Göteborg resulterade i en övertygande seger för Gösta Stoltz. Här nedan följer ett av turneringssegrarens bästa partier i tävlingen.

ENGELSKT PARTI.

Spelat i mästarturneringen i Göteborg 1951.

Vit: Ernst Ahman Svart: Gösta Stoltz

Göteborg	Stockholm
1. c2—c4	c7—c5
2. Sb1—c3	Sb8—c6
3. g2—g3	g7—g6
4. Lf1—g2	Lf8—g7
5. Sg1—f3	—
Ett mera smidigt spelsätt är 5. e3 åtföljt av Sg—e2.	—
5. —	e7—e6
6. 0—0	Sg8—e7
7. d2—d3	—

Intressant men något tvivelaktigt är bondeoffret 7. d4. Det kan följa: 7. —, S×d4. 8. S×d4, c×d4. 9. Sb5, Db6. 10. a4 med komplicerad spel.

7. —	d7—d6
8. Lc1—f4	h7—h6
9. Ta1—b1	0—0
10. a2—a3	Kg8—h7
11. Sc3—b5	—
Ett slag i luften. Att försöka var 11. Dc2 med hotet b4.	—
11. —	e6—e5
12. Lf4—d2	Lc8—e6
13. e2—e4	—

Prisger det viktiga fältet d4, men svart hotade med framstötten d6—d5.

13. —	f7—f5
Svart har nu fått det klart bättre spelet, och övergår till direkt kungsangrepp.	—
14. Sb5—c3	f5—f4
15. g3×f4	e5×f4
16. Sc3—d5	g6—g5
17. h2—h3	Se7—g6
18. Ld2—c3	g5—g4!
19. h3×g4	Le6×g4
20. Lc3×g7	Kh7×g7
21. d3—d4	—

Förtvivlan! Draget inrymmer emellertid en droppe gift.

21. —	Lg4×f3
Förhastat vore 21.—, S×d4 ty efter 22. S×d4!, L×d1 har vit 23. Se6† och drar sig någorlunda helskinnad ur knipan.	—
22. Dd1×f3	Sc6×d4
23. Df3—g4	Dd8—g5
24. Dg4×g5	Sd4—e2†!
Utmärkt spelat! Trots dambyte rullar det svarta angreppet vidare.	—
25. Kg1—h2	h6×g5
26. Lg2—h3	Tf8—h8
27. f2—f3	Th8—h6
28. Kh2—g2	Se2—g3

och vit gav upp inför det oundvikliga Ta—h8.

Gresswell Sanatorium Social Club

I ett tidigare nummer av Status (nr 8 1950) berördes i förbigående den samhällsnyttiga insats, som gjorts av patientföreningen på Gresswell Sanatorium i staten Victoria i Australien.

Vi har i dagarna fått en förnyad påminnelse härom i form av en liten broschyr, som berättar om ifrågavarande sammanslutning, dess tillkomst och utveckling.

Gresswell Sanatorium Social Club, så heter denna patientförening, bildades i april 1933 några månader efter det sanatoriet invigts. Tack vare ett redan från starten mycket gott samarbete med sanatoriets läkare kan föreningen nu redovisa en verksamhet, som väckt uppskattning över hela Australien. Trots till en början obetydliga ekonomiska resurser förfogar föreningen i dag över ett bibliotek på mer än tvåtusen volymer, ett diskotek på mer än sexhundra gramfonskivor, centralradio med egen studio,

biljard, trädgårdsanläggningar och arbetsterapiverkstäder i vilka de sjuka tillverkar alster till ett värde av över femtiotusen kronor årligen.

Det finns givetvis patientföreningar här i Sverige som kanske kan uppvisa liknande vackra insatser. Men vi måste ha i minnet att Gresswell Sanatorium inte är något särskilt stort sjukhus, knappt tvåhundra vårdplatser, och att man i Australien inte på långa vägar hunnit så långt som här ifråga om den slutna tuberkulosvårdens organisation. Det är i betraktande härav som verksamheten på Gresswell syns särskilt anmärkningsvärd.

Två gånger årligen, i juni och december, ordnar Gresswell Sanatorium Social Club en utställning av sina medlemmars arbeten och vid dessa tillfällen utdelas priser till dem som visat särskild skicklighet. Utställningarna är öppna för allmänheten, något som säkerligen bidragit till den ökade förståelse för de lungsjuka och deras sociala situation som nu häller på att slå igenom i Australien. Det är betecknande att Australiens Röda Kors numera håller Gresswell Sanatorium med en heltidsanställd arbetsterapeut, att den offentliga yrkesundervisningen två gånger i veckan sänder en instruktör till sanatoriets snickerverkstad och att några av landets ledande konstnärer ställt sig i spetsen för den konstterapi som sen någon tid införlivats med verksamheten.

Ty även på Gresswell tror man på "konst mot sjukdom" d. v. s. konstnärligt utövande som en form av avledande terapi, en förströelse för sådana sjuka som ej får utsätta sig för fysiska ansträngningar. Men inte nog härmed. Man tror också att konstterapi kan stimulera utövarens fantasiliv, skänka nya skönhetsvärden och främja personlighetsutvecklingen.

Meningen är inte att utbilda de sjuka till yrkesutövande konstnärer utan att väcka dem för bildspråkets underbara möjligheter.

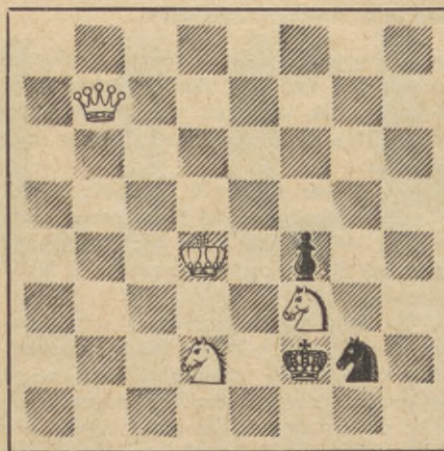
Varför inte konstterapi på våra svenska sanatorier? Se här titeln på några av de föredrag som ingick i den första konstterapiverksamheten på Gresswell: *Konstens ursprung och utveckling och dess plats i det moderna samhället. Vad är färg?*

Lösning till problem av O. Dehler. Tvådragare. (Vit: Ka7, Db2, Ba2, e6. Svart: Ka5, Bb3, b4, b5, e7).

1. a2—a4! (Ej 1. a3 för 1.—, Ka4!). (1.—, b×a3 e. p. 2. D×a3 matt. Eller: 1.—, b×a4. 2. De5 matt. Eller: 1.—, K×a4. 2. Da1 matt!)

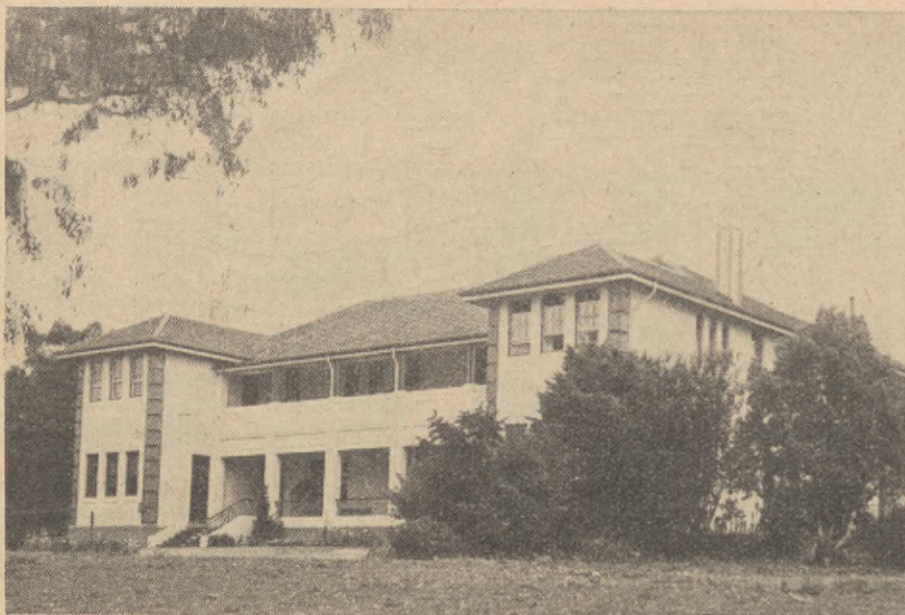
PROBLEM.

Av Bayersdorfer.

Matt i tre drag.

Vit: Kd4, Db7, Sd2, f3 = 4.
Svart: Kf2, Sg2, Bf4 = 3.

Gresswell Sanatorium består av en samling paviljonger i en lummig, vackert kuperad park. Detta är administrationsbyggnaden.

Arbetsterapi på Gresswell Sanatorium: Snickeriverkstaden.

Hur man målar akvarell.
Avkoppling genom konst.
Skissboken som hobby.
Hur man gör ett linoleumtryck.
Figurteckning.
Att måla akvarell är kul.
Några moderna målare och deras tavlor.
Det låter lockande! Inte sant?

Den internationella smittkräcken

Otaliga gånger har i denna tidnings spalter smittkräcken förts på tal, denna smittkräck för vilken de lungsjuka och f. d. lungsjuka få lida så hårt och som i så hög grad försvårar deras möjligheter att efter sanatorievistelsen återgå till liv och arbete i de friskas krets.

Denna meningslösa, ovärdiga rädsla för de tuberkulösa som kan ta sig så makab-

ra och grymma uttryck finns naturligtvis inte bara i vårt land. Smittkräcken finns överallt där enfalden och vidskepelsen finns. Den är internationell, känner inga gränser.

Men så här skriver E. B. Cook, redaktör för tidskriften "The Fluoroscope", som ges ut vid Weimar Joint Sanatorium, ett sjukhus för kirurgisk tuberkulos i Kalifornien:

"Så länge jag kan minnas — och givetvis dessförinnan också — har många människor betraktat tuberkulos som något skamligt. Familjer som haft någon medlem på sanatorium har blivit brydda och generade om någon välmående granne frågat dem hur det stod till med den sjuke. Man har talat om tuberkulos i omskrivningar som "förtätning", "bröstklen-

het", "klena lungor" o. s. v. och med ett urskuldande tonfall som om det vore en förbrytelse att nämna ordet tuberkulos. Jag minns ett modernt tuberkulossjukhus som jag besökte en gång och som över portalen hade en skylt på vilken det stod: "BRÖSTSJUKDOMAR".

All denna dårskap har medfört att många människor är rädda för att tala om att de vårdats på sanatorium, de undviker att låta medmänniskor få del av deras erfarenheter och kunskaper om sjukdomen av fruktan för att bli skyddade. Det finns faktiskt f. d. sanatoriepatienter som varit kamrater på sjukhuset men som åter ute bland de friska undviker varandra för att inte på något sätt förråda att de varit tuberkulossjuka.

Att göra så är naturligtvis inte bara dumt utan också ansvarslost. Alla som drabbats av tuberkulos, som så att säga lärt känna sjukdomen den praktiska vägen, måste hjälpas åt att ta kål på alla vanföreställningar om tuberkulosen och dess smittsamhet. Allmänheten måste lära sig att se sjukdomen som en sjukdom och inte som ett brott. Man ska inte skryta över sin sanatorietid och dess eventuella strapatser, men man ska inte heller förtiga den. Man behöver inte skämmas över en sjukdom som inte är självförvålad.

När ljuset tänds dör skuggorna bort, de syns inte hemska längre. Låt oss berättat för andra, för de friska, hur man ska undvika tuberkulos, vilka symtom man ska se upp för, så att de, om sjukdomen drabbar dem, ska förstå att underkasta sig läkarvård i god tid. Låt oss tala om för dem, om och om igen, att den som vet att han har tuberkulos och lärt sig sanatoriehygien är ofarlig för sin omgivning, att faran hotar från den som har tuberkulos utan att veta om det.

Om någon medlem av Din familj vistas på sanatorium var stolt över honom i stället för skamsen. Hjälpt honom — eller henne naturligtvis — att kämpa sig igenom! Att klara upp en tuberkulossjukdom kräver kurage, tålmod och självbehärskning. Glöm inte bort att den som rätt upp sin sjukdom, och det gör de flesta, också fått arbeta för det.

Om Du är en f. d. sanatoriepatient bör Du förstå att det är synd om den människa, som ryggar så snart ordet "tuberkulos" blir nämnt. Ge honom upplysningar om sjukdomen, ifall Du får tillfälle till det. Var tillfredsställd över att Du klarade upp Din sjukdom, att Du förmådde anpassa Dig och hårda ut under den långa sjukdomstidens påfrestningar. Var tacksam för den vård, som återförde Dig till hälsa, och för den livserfarenhet Du fick under tiden på sanatoriet.

Att slåss med sin tuberkulos är ingen lek utan hårda tag, men när man kämpat och rått på en ettrigt motståndare — vad finns det då att dölja och att skämmas för?"

Malmö Begravningsförening

FOLKRÖRELSESNAS BEGRAVNINGSBYRA

OMBESÖRJER ALLA UPPDRAG
OMSORGSFULLT

Föreningen är organiserad utan vinstintresse och ser
som sin uppgift att ordna stilfulla och värdiga begravn-
ingar, såväl eldbegängelser som jordbegravning,
till lägsta möjliga kostnad .

SOLTERS PLAN 1

(Hörnet av S. Förstadsgatan 65)

Tel. 355 79, 230 22

Efter kontorstid

bost. tel. 233 69

bost. tel. 230 22

bost. tel. 124 58

Allmogevävnader

Sven Andersson

Tel. 109 67

BORAS

Tel. 190 37

Rederiaktiebolaget

IRIS

STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Rigel"	6450 d.w.
S/S "Lestris"	4300 "
S/S "Polaris"	3775 "
S/S "Jupiter"	3200 "
S/S "Orion"	3000 "
S/S "Atair"	2990 "

LINDHOLMS

KLICHÉ

FABRIK

Gamla Brogatan 19 - STOCKHOLM - Telefon 20 54 20

Trelleborgs Ångfartygs AB

Trelleborg

RESERVERAD ANNONSPLATS

AB Figeholms Bruk Figeholm

Tillverka:

PRESSPAN för elektriskt ändamål av högsta kvalitet och med största genomslagshållfasthet

**Textilpresspan — Bokbinderipresspan
Jacquardkort — Registerkartong**

OST

ÄR BILLIGASTE PÅLÄGGET — OCH
DET NYTTIGASTE! LÅT DÄRFÖR OST I
ÖKAD UTSTRÄCKNING INGÅ I KOSTEN

Riksost
S.M.R. OSTLAGERFÖRENING U.P.A.

1/4 LITER MJÖLK I EN OSTSKIVA

Inte mindre än 11 kg mjölk ingår i 1 kg ost. Det innebär att en ordinär ostskiva (25 g) innehåller 1/4 liter mjölk!